

BULETIN

eugenic și biopolitic

Vol. II.

Iulie-August 1928.

No. 7—8.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*

- I. MOLDOVAN: Din domeniul biologiei națiunii.
M. ZOLOG: Selecționarea valorilor intelectuale.
M. KERNBACH: Factorii criminalității.
L. DANIELLO: Combaterea bolilor sociale în mediu rural.
VETURIA MANUILĂ: Considerațiuni asupra educației profesionale și criteriilor de selecționare a surorilor de ocrotire.
IZAB. SADOVEANU: Rolul social al femeii.
VETURIA MANUILĂ: Anchetă socială.
I. CADARIU: Reflexii referitor la organizațiunea de educație fizică și morală în cadrele „Astrei”.
O. COMȘIA: Legislație.
M. Z.: Mortalitatea după profesioni.

• Din domeniul biologiei națiunii.

Rasa este o grupare de oameni, deosebită de alte grupări prin anumite caractere fizice distincte și ereditare. Culoarea pielii, a ochilor, părului, indicele cranian, talia sunt caracterele antropologice principale, cari servesc la precizarea și separarea raselor. În baza acestor caractere unii autori separă populațiunea Europei în 3 rase distincte, și anume rasa : nordică, mediterană și alpină. Rasa nordică este caracterizată prin talie înaltă, păr blond, ochi albaștrii și cap lungureț, dolichocephal ; cea mediterană prin statură mică, păr negru, ochi negrii, și dolichocephalie și în fine rasa alpină este de talie mijlocie, păr brunet, ochi bruni și cap rotund, brachicephal. Rasei nordice ar aparține Brămania, Norvegia, Svedia, Danemarca, nordul Germaniei, Olanda, o parte a Belgiei și Franței, țările baltice și nordul Rusiei ; rasa mediterană ar cuprinde în mod principal Spania, Portugalia, Italia, sudul țărilor din Balcani, sudul Dobrogei și a Basarabiei, iar restul popoarelor din Europa ar fi sau pur alpine sau mixte. Este incontestabil, că comparând un italian tipic cu un suedez înalt și blond, deosebirea este frapantă și stabilirea apartenenței ușoară. Cetind expunerile dogmatice asupra acestor deosebiri, rămânem cu impresia, că avem de a face cu rase pure, bine diferențiate și că numai la limitele estinderii lor s'au șters deosebirile și au rezultat în urma amestecului populațiunii rase mixte, intermediare ca tip de rasă.

S'a pus dela început întrebarea, dacă acestor deosebiri fizice ar corespunde și diferențe din punct de vedere intelectual și moral, dacă deci inegalității fizice ar corespunde și o inegalitate psihică. Au fost îndeosebi adepții doctrinei nordice, începând cu *Gobineau*, cari au afirmat aceea inegalitate, stabilind chiar o e-rarchie a capacității de validitate după rasă și punând în frunte rasa nordică. Aceasta din urmă ar fi o rasă de cuceritori, inventatori, organizatori, căreia s'ar datori principalele valori culturale. Rasa mediterană, distinsă prin capacitatea ei intelectuală și artistică, ar rămâne în inferioritate în urma instabilității și emotivității ei și îndeosebi și în urma lipsei de profunzime în gândire ; iar rasa alpină ar fi o rasă de țărani greoi, incapabilă de a produce valori culturale importante și merită de a fi auxiliarul-slugă a celorlalte rase în eluptarea progresului civilizației, monopolizat îndeosebi prin rasa nordică. Această doctrină, care pune pe cel

mai prost anglo-saxon sau teuton deasupra celui mai inteligent alpin sau mediteran nu a fost inventată și susținută numai de propagandiști rabiți și demagogi, ci a fost lansată și apărată mai mult sau mai puțin științific de o serie de savanți cu reputație, prin o bogăție extraordinară de argumente, cari toate tind de a dovedi supremația rasei nordice, amenințată în menirea ei istorică numai prin amestec cu sânge inferior.

Pentru a ilustra felul de argumentare, obișnuit chiar și la autori cu pretenție de a fi luați în serios, înșir aici câteva probe de dovezi caracteristice. Rasa nordică reprezintă idealul frumuseții fizice, a tipului uman perfect, căci ori de câte ori un artist sau un poet redă figura unui erou sau unei frumuseți feminine ideale, totdeauna rezultă un tip blond cu ochi albaștrii. Acest tip este și întruchiparea perfecțiunii morale, căci poporul își imaginează și artiștii redau d. e. pe Hristos totdeauna blond cu ochii albaștrii, așa sunt și ingerii tipuri de nordici, iar deavolul și semenii săi bruneți. Ar fi suficient mai departe, de a studia statui și tablouri ale eroilor trecutului, pentru a constata cu ușurință, că cele mai strălucite personalități ale istoriei au aparținut fie integral, fie parțial rasei nordice. Creatorii greci, organizatorii romani, Dante, Rafael, Michel Angelo, Leonardo da Vinci, și ulterior toți genii științei și artei a diferitelor națiuni s'au datorit superiorității sângelui nordic. După Woltman chiar și numele ar indica câteodată origina nordică, căci d. e. Giotto ar fi indentic cu Jothe, Bruno cu Braun, Alighieri cu Aigler, Vinci cu Wincke, Vecellio cu Wetzel, Santi cu Sandt, Tasso cu Dasse, Buonarotti cu Bohurodt etc. etc., o dovadă, până la ce exagerări ridicole poate merge o argumentare orbită de pasiune. Concluzia generală a doctrinei nordice este, că dată fiind superioritatea rasei pure nordice, și inferiorizarea progenitului rezultate din amestec cu rase streine, aceea puritate trebuie menținută cu orice preț, căci altfel se periclitează progresul omenirii însuși.

Privind rasele umane mari, albă, galbenă și neagră, caracterele fizice distincte și ereditare sunt evidente la fiecare individ și s'ar părea că în ce privește rasa neagră ar exista deosebiri considerabile și din punct de vedere psihic. Chiar dacă această inferioritate intelectuală a negrilor ar fi un adevăr, ea marchează numai o deosebire cantitativă față de alte rase, ori sensul că *in medie* negrii ar fi mai puțin inteligenți ca albi. Dar există negrii savanți și albi proști, apartenența deci la o rasă nu indică eo ipso inferioritate sau superioritate.

Dar problema se complică dacă privim popoarele din Europa...

Înainte de toate separarea lor în nordici, alpini și mediterani este arbitrară. Alți autori au constatat 4, 10 ori mai multe rase distincte în Europa. Deosebirea între aceste „rase“ nu sunt atât de evidente, toate popoarele de azi sunt rezultatul unui intens amestec de rase multiple, așa încât nu mai poate fi vorba de rase pure. Chiar și în Anglia, care reprezintă puritatea nordică în modul cel mai perfect, nici 10% a populației nu sunt puri nordici, având deci toate caracterele rasei nordice. În Germania de nord aproape nu există tipuri clasice de nordici și majoritatea populației aparține în mod evident rasei alpine. Acele amestecuri de rase, din cari s'au alcătuit popoarele de azi, nu s'au întâmplat în ultimul timp, ci cu secole ori milenii înainte, așa încât valorile culturale produse de ele s'au născut într'un mediu rasial impur ori chiar în urma amestecului de rase. Și dacă peste tot a contribuit sânge nordic la nașterea civilizației eline, romane, a renașterii, figurile reprezentative ale acestor epoci au aparținut cu singuranță unui mediu rasial mixt.

Dar după alți autori, și rasele mediterană și alpină au avut epocile lor de înflorire cu perioade de civilizație datorite capacității lor proprii. Cu aceeași dreptate deci ar putea invoca aceste rase trecutul și chiar și prezentul ca mărturie a unei pretense superiorități. — Bismark, Luther și atâția alții au fost după înfățișarea lor aproape puri alpini.

Dar cum am spus, împărțirea populației Europei în trei, patru ori indiferent câte rase nu este definitivă și în mare parte arbitrară, rase pure nu există, categorisirea națiunilor după alpine, nordice și mediterane nu indică în realitate nimic referitor la capacitatea lor fizică s'au psihică și cu atât mai puțin referitor la perspectivele lor culturale pentru viitor.

Noțiunea de rasă pură și studiul antropologic obișnuit nu ajută, ori împiedecă chiar, precizarea valorii biologice, deci fizice, intelectuale și morale a popoarelor de azi. Mai importante decât deosebirile dela rasă la rasă sunt incontestabil diferențierile biologice în sânul aceluiași popor. Mai departe în evoluțiunea culturală a unui popor nu hotărăsc numai calitățile de rasă, ereditare, ci și mediul extern fizic și social, deci situațiunea geografică și intensitatea și intimitatea legăturilor sociale cu alte popoare culte. Iar viitorul cultural specific unei națiuni depinde îndeosebi de potențialitățile biologice încă nediferențiate ale capitalului său uman.

Două popoare pot fi identice ca medie a capacității lor de producție culturală și totuși cu totul deosebite în ce privește rezul-

tatul ce'l vor obține. La unul aproape toți indivizii ar dispune de o capacitate intelectuală și morală medie, sau aproape de medie, la celalalt variațiunea ar fi mare, cuprinzând mulți inferiori, dar și mulți de o capacitate superioară. Dată fiind o forță numerică egală al doilea popor va avea șansele culturale și politice mai mari. În aceasta direcție un geniu valorează mai mult decât mulțimea de mediocrii. Dar variabilitatea mai mare ridică și capacitatea de adaptare, posibilitatea de selecțiune. Ceeace ne interesează deci mai mult decât media capacității productive a unei națiuni este structura ei biologică, diferențierea în interiorul ei, mediul specific fizic și social în care urmează a se manifesta. Și abia comparând națiunile din aceste puncte de vedere, vom ajunge la o apreciere justă și mai corespunzătoare realității. Nu biologia raselor existente mai mult în teorie, ci biologia națiunii este studiul care trebuie să ne intereseze în primul rând. Națiunea, are acelaș drept de existență ca formațiune biologică ca și rasele actuale din Europa, ambele sunt rezultatul unui amestec biologic mai mult sau mai puțin îndepărtat. Națiunile de azi s'au născut toate din contopire de popoare de proveniență rasială diversă, contopire care a urmat fie în mod mai brusc ca urmare de cuceriri, fie în mod lent prin invaziune succesivă. Din acel amestec a rezultat la o epocă dată o alcătuire biologică caracteristică și mai definitivă, care avea să evolueze ca atare, având să dovedească prin valorile culturale produse, capacitatea sa biologică în condițiunile date. Asimilările individuale cari se produc ulterior nu modifică în esență structura biologică a națiunii respective. Evoluția ei se întâmplă prin o diferențiere continuă în plus și în minus din masa încă amorfă a amestecului biologic plămădit din contopire.

Diferențierea aceasta va fi cu atât mai fecundă cu cât mai mari, în limitele admisibile, au fost deosebiriile între popoarele unite. Din massa popoarelor contopite, care devine națiune în momentul conștiinței ei ca nouă unitate biologică, se nasc și pleacă în continuu individualități superioare, menite de a conduce destinele ei și de a produce valori culturale, valori biologice, menite însă totodată de a se pierde, de a dispărea după puține generații prin lipsa unei natalități suficiente. Straturile superioare ale națiunii trebuiesc neconținut refăcute din masa nediferențiată a populațiunii rurale. Atâta timp cât ascensiunea și pierderile continue de valori biologice superioare se țin în limite corespunzătoare capacității de regenerare biologică, existența specifică națiunii este garantată. Când însă acele valori superioare în urma unor împrejurări spe-

cială ca epoci de prefaceri sociale intense, industrializare și urbanizare rapidă, procese de distingere a capitalului uman superior etc. se desfac din masa populației în mod precipitat și exagerat, sau se elimină în cantitate disproporționată, națiunea sărăcește în capital biologic superior, capacitatea de producție culturală intră în declin, într'o perioadă de latență, care poate se devină definitivă, dacă nu urmează din vreme o reinprospătare biologică a națiunii respective. Acelaș declin va trebui să urmeze atunci, când chiar și fără pierderi exagerate de valori superioare, natalitatea populației, deci capacitatea ei de refacere, la straturile superioare, scade.

O națiune intrată în declin prin epuizare biologică, ca în primul caz, nu se poate reface decât prin o infuziune puternică de sânge străin, deci prin amestec cu un popor, care dispune încă de bogate rezerve biologice, un amestec care poate urma brusc sau lent după împrejurări. Refacerea aceasta poate să fie integrală și din punct de vedere cultural, națiunea și în noua ei alcătuire biologică la nivelul inițial, dacă poporul cu care s'a amestecat, dispune de capacitatea culturală recerută. În cazul când a fost de calitate inferioară, nivelul producției culturale va scădea, cel puțin temporar, până când în urma variabilității mărite, a noilor combinațiuni de potențialități, se naște o nouă alcătuire biologică superioară.

Perioade de amestec de popoare apoi de gestațiune și producțiune civilizatorie scutită de un nou amestec atâta timp cât rezervele biologice sunt suficiente, alternanța deci de perioade de păstrare geloasă a „purității“ și de refacere prin amestec de „rase“, iată mersul evoluțiunii unei națiuni. Evident nu amestec cu ori și cine. Și aici există incompatibilități, din cari rezultă un produs incapabil de a regenera ce s'a pierdut. Amestecul de popoare, compatibil din punct de vedere biologic, poate deci fi indispensabil pentru a împiedeca declinul unei culturi, ori pentru a forma baza unui nou progres cultural.

Structura biologică a unei națiuni variază numai în urma de puternice infuziuni de sânge străin, cari urmează în intervale de secole sau milenii. Alcătuirea biologică, și cu ea și capacitatea de exteriorizare biologică, variază din generație în generație după valoarea combinațiunilor cari dau naștere noilor indivizi și după frecvența accidentelor biologice, cari sunt genii sau oamenii distinși ai națiunii. O națiune, care azi este în plină înflorire culturală poate intra câteva decenii în urma într'o epocă de gestațiune transitorie,

întrecută atunci de un alt neam, care înainte i se părea inferior.

Iată deci o serie de cauze, cari fac iluzorie orice încercare de a stabili o ierarhie biologică definitivă a națiunilor și cari ne arată, cât de greșit este de a situa o rasă sau o națiune pentru totdeauna în fruntea celorlalte numai în urma unor fapte de valoare transitorie, ori de a condamna o altă națiune la eternă incapacitate culturală numai în urma faptului, că în deceniile sau secolele din urmă nu s'a distins în mod deosebit pe terenul cultural.

Dealtfel nu totdeauna intensitatea și extensiunea producțiunii culturale este o fidelă măsurătoare a valorii biologice a unei națiuni. Sunt o serie de posibilități de inhibire a producțiunii culturale cu tot fondul biologic potrivit, ca răsboaie continue, situația într'o zonă de continue năvăliri ori agitațiuni, cari absorb toate energiile și nu dau răgazul necesar și suficient de îndelungat, pentru a produce valori culturale.

Și mai există o problemă importantă care influențează în mod hotărâtor posibilitățile de manifestare a unei națiuni și anume direcția culturală dominantă a epocii respective. Epocile culturale variază în fond din timp în timp și este evident că altele și altele vor fi națiunile fruntașe într'o eră a tehnicei, a artei, a filozofiei. Dacă s'ar face încercarea, de a grupa națiunile Europei după capacitatea lor culturală, care desigur diferă dela neam la neam, este evident că rezultatul obținut ar putea să reoglindească numai starea actuală și nu situația dintr'un viitor mai îndepărtat. Gruparea națiunilor după vigoarea lor biologică, care și ea este inegală, ar permite mai ușor, de a face prognosticuri mai precise referitor la situația lor culturală în viitor. Știința care ar avea sarcina acestor studii, biologia națiunii, este încă în fașe, metodele ei de cercetare încă neprecise și insuficiente. Să sperăm, că ea va evolua mai repede, decât ar permite indiferentismul de azi, și să sperăm că și la noi să va da o atenție mai mare acestei noi direcțiuni. Atunci am putea constata, cum evenimente istorice independente de noi, dar și ușurița și lipsa de răspundere a conducerii proprii, a putut împiedeca manifestarea culturală, care trebuie să se aștepte dela un fond biologic atât de mult promițător cum este națiunea noastră.

I. Moldovan.

Seleționarea valorilor intelectuale.

Problema individualizării educației și instrucției școlare e o problemă aproape tot așa de veche, ca și însăși educația și instrucția, deși la început aceste încercări de individualizare nu s'au făcut din motive bazate pe fapte științifice, ci mai mult numai incidental și din motive de ordin social. Cu dezvoltarea psihologiei experimentale și mai cu seamă după cercetările asupra inteligenței, această educație și instrucție individualizată, devine tot mai motivată și bazată pe criterii precis stabilite din punct de vedere științific.

Inegalitatea oamenilor din punct de vedere intelectual, moral și fizic, cu un cuvânt din punct de vedere biologic, este deja un fapt precis stabilit și documentat prin o serie întreagă de cercetări științifice. În termen general putem spune, că aproximativ numai 50% a oamenilor au o capacitate intelectuală normală, o *intelligență medie*, cu un coeficient de inteligență între 90 și 110, apti pentru o instrucție colectivă. Uneori chiar și între aceștia se găsesc elemente dotate cu anumite talente speciale, într'o direcție oarecare, de ex. muzică, desen, etc., ceea ce însă nu constituie o piedică ca instrucția lor generală să se facă în mod uniform la fiecare, rămânând să se dea o atenție specială și talentelor cu care sunt înzestrați.

O bună parte a oamenilor sunt înzestrați cu o *capacitate intelectuală sub medie*, având un coeficient de inteligență sub 90. Evident nici acest grup nu este complect omogen, inteligența persoanelor din acest grup variază pe o scară foarte întinsă până la complectă idioție, fără ca între diferitele categorii se fie un punct precis de demarcație. Grupul acesta a subnormalilor din punct de vedere intelectual se ridică după unii autori până la 25% din populația totală.

Un alt grup aproximativ tot de 25%, este format de persoanele *mai dotate din punct de vedere intelectual*, al căror coeficient de inteligență este peste 110. Nici acest grup însă nu este omogen.

Frecvența variațiunii inteligenței generale dela medie, este cu atât mai mică, cu cât distanța între inteligența respectivă și inteligența medie este mai mare, și invers frecvența acestei variațiuni este cu atât mai mare, cu cât inteligența respectivă este mai aproape de inteligența medie.

Pornind dela aceste presupții, evident instrucția colectivă nu se poate aplica numai unui număr restrâns de copii, celor cu o inteligență medie. Programele instrucției colective sunt elaborate în vederea unui grup unitar, omogen, constituit din copiii cu inteligență medie, prin urmare se pot aplica numai acestor copii. Cu cât inteligența copiilor variază mai mult, față de această medie, în jos, ori în sus, cu atât instrucția colectivă, devine pentru acești elevi, mai puțin aplicabilă. Cu toate acestea, forțând instrucția colectivă, ajungem la perturbațiuni serioase în învățământ, în urma căruia suferă grupul vizat de legiutori, copiii normali.

Programele instrucției colective pentru un anumit număr de copii sunt prea bogate, prea avansate, copiii cu o inteligență sub medie nu pot ținea pas cu copiii normali, nu pot asimila același material, în același timp, ca și copiii normali.

Pentru un alt grup de copii, pentru copiii cu o inteligență superioară, programele analitice standardizate pe copii normali sunt prea reduse, mersul instrucției este prea lent, ei sunt capabili de a asimila un material mai vast într'un mers mai rapid.

Aceste diferențe în calitățile biologice și aptitudinile copiilor au fost un motiv pentru crearea mai multor tipuri de școli și clase. Diferențierea acestor școli și clase speciale însă nu este suficientă. Ele au în vedere mai mult diferențierea ocupațiilor, de cât diferențierea metodelor de instrucție, bazate pe calitățile biologice a copiilor.

Aceste școli și clase în primul rând s'au adresat mai mult copiilor subnormali din punct de vedere intelectual, în dorința de a face și din aceste elemente mai puțin dotate cu calități biologice, persoane utile societății.

Cred însă, că s'au neglijat prea mult elementele dotate cu calități biologice superioare, din activitatea cărora societatea poate profita cel mai mult, ei fiind pioniri în toate ramurile activității umane, ei fiind promotorii tuturor ideilor, pe urma cărora cultura și civilizația progresează. Încătușarea acestor elemente dotate cu calități biologice superioare între formele rigide ale instrucției colective și încercarea de nivelare a calităților superioare, nu numai că face un imens rău însuși persoanelor respective, dar frustrează și nașterea de clemente cele mai valoroase, înăbușind manifestările acestor personalități superioare.

În istoria educației se citează câteva cazuri izolate prin cari se demonstrează că ce minuni poate face educația individualizată a copiilor dotați cu calități intelectuale superioare.

L. S. Hollingworth citează cazurile lui *John Stuart Mill*, *Thomas Macaulay*, *Karl Witte* și *Cristian Heineken*, cazuri clasice pentru demonstrarea utilității instrucției individualizate și adaptate calităților intelectuale a copilului.

Stuart Mill, educat în mod particular de tatăl său, la etatea de 4 ani știa ceti englezește și grecește, până la opt ani a cetit lucrările originale ale lui *Plato* și *Herodot*, iar în englezește lucrările lui *Hume* și *Gibbon*. Până la 12 ani a studiat geometrie, algebră și calcul diferențial. Chiar *Stuart Mill*, în autobiografia lui, se plânge de prea multe studii cari îi au consumat tinerețea.

Thomas Macaulay, a parcurs cu aceiaș viteză studiile la cari s'a angajat.

Carl Witte, instruit și el de tatăl său, scria și citia la etatea de 4 ani. La 7 ani 10 luni citea germana, italiana, franceza, elena și latina. La etatea de 9 ani a trecut examenul de admitere la universitatea din *Leipzig*, iar la etatea de 14 ani a fost promovat doctor în filosofie, și la etatea de 16 ani doctor în drept. La etatea de 23 de ani era deja profesor titular de jurisprudență la universitatea de *Breslau*. A trăit 83 de ani, ocupat continuu cu muncă intelectuală, sfidând toate profesiile unei morți premature. Capacitatea intelectuală a lui *Karl Witte*, în lumina cercetărilor mai noi, a fost cu mult superioară ca a celorlalți copii, având un coeficient de inteligență de cel puțin 180, inteligență ce se găsește aproximativ numai 1 la 1.000.000 de persoane.

Yoder ne atrage atenția asupra unui fapt foarte interesant. Anume mulți dintre oamenii celebrii au fost instruiți acasă în mod particular, iar mulți dintre ei cari au fost instruiți în mod colectiv, au avut o adevărată aversiune față de școală, unde de multe ori nici nu erau apreciați la justa lor valoare. Așa *Francis Galton* nu s'a putut adapta deloc școlii, a urât școala cum a recunoscut mai târziu el însuși (*The school was hateful to me...*) unde nu a fost apreciat. După *Terman* coeficientul de inteligență a lui *Galton* a fost aproximativ 200. Pentru el, tendința de uniformizare și nivelare exercitată de școală, a fost o înăbușire a personalității lui, a cărui manifestări s'au ivit așa de timpuriu.

O ușurare a școlarității copiilor dotați cu o capacitate intelectuală superioară se poate face prin trimiterea lor mai timpurie la școală. Adică școlaritatea lor să nu înceapă pe baza etății fiziologice, ci pe baza etății mintale. Copiii cu un coeficient de inteligență peste 160, la etatea de 16 ani, pot deja intra în universitate. O singură contra indicație ar fi: un fizic debil.

Un fizic sănătos, și o capacitate intelectuală superioară, adică o etate mintală mai mare decât cea fiziologică, suportă foarte bine studiile mai grele, fiindcă pentru astfel de copii munca intelectuală depusă la universitate nu e prea avansată, ci tocmai corespunzătoare și în raport cu etatea lor mintală.

Hollingworth citează câteva cazuri foarte interesante. *James Thompson* a intrat la universitate la etatea de 12 ani, a devenit un inginer vestit și a murit la etatea de 70 ani. *Lordul Kelvin* a intrat la etatea de 10 ani, a devenit un medic celebru și a trăit 83 ani. Celebrul matematician *Gauss* a început universitatea la etatea de 11 ani, *Hugo de Groot (Grotius)* s'a înscris la universitatea din Leyden la etatea de 11 ani și și-a terminat studiile cu mare succes la etatea de 14 ani.

Cazurile citate mai sus, cu toate că nu au fost făcute în scop de experimentare, ne dau câteva date interesante. Ne arată că școala așa cum ea funcționează azi, nu este totdeauna în favoarea elevilor dotați cu inteligență superioară, ci mai mult chiar în defavoarea lor. Mai departe, ne demonstrează că, intrarea de timpurie la școală poate fi urmată de o activitate distinsă și de o viață lungă, dacă nu există defecte fizice, ca contraindicație.

Bazați pe acest principiu, americanii au introdus în câteva școli un sistem mai flexibil de promoție, care permite elevilor capabili o avansare mai rapidă.

Prima încercare de acest fel s'a făcut în orașul *St. Louis*, unde se făceau promoții tot la 2 $\frac{1}{2}$ luni, cu convingerea că e mai bine să se promoveze câțiva elevi mai puțin capabili, decât să se împiedece avansarea unor elevi capabili.

Un plan mai detaliat a elaborat *Shearer*, superintendentul școlii primare din *Elisabeth, New-Jersey*. După acest plan fiecare clasă a școlii primare a fost divizată în trei sau patru secții, conform capacității intelectuale a elevilor, cu o programă analitică specială. Studiile din fiecare secție se puteau face într'un anumit timp. Imediat ce un elev da dovada unei capacități necesare de a avansa în secția superioară, era promovat.

După sistemul „*Santa Barbara Concentric*” fiecare clasă era divizată în trei secții, *A, B, C*, fiecare cu un program analitic special, întocmit în așa fel, că elevii din secția *A*, aveau de studiat un material mai vast decât cei din secția *B*, iar cei din secția *B*, mai vast decât cei din secția *C*.

După sistemul din *Cambridge* și *Portland*, elevii claselor primare puteau face 6 clase în timp de 4 ani.

După sistemul din *North Denver* și *New-York*, elevii dotați nu puteau face economie de timp, dar aveau posibilitatea de a studia mai mult, având un program mai vast.

Sunt foarte interesante experimentările lui *Race* din *Louisville*. El a selecționat după sistemul *Stanford-Binet*, copiii dotați cu o inteligență superioară, având un coeficient de inteligență între 120—168, grupându-i în clase speciale. Aceste clase speciale parcurgeau foarte ușor același material ca și clasele obișnuite, cu elevi neselecționați, dar în jumătate timp, fără să se fie observat cel mai mic simptom de surmenaj.

Astfel de experimentări cu mici modificări au mai făcut *Gillingham*, *de Voss*, *Specht*, *Coy*, *Whipple* și alții, obținând fiecare rezultate foarte bune.

În Europa prima încercare cu clase speciale pentru copii dotați s'a făcut la *Charlottenburg* în Germania, încă înainte de războiu. După războiu s'au făcut astfel de experimentări în *Berlin*, *Hamburg*, *Breslau*, *Mannheim*, *Leipzig*, *Frankfurt* și *Göttingen*.

În dorința de a ajuta cât mai mult elementele dotate, în Germania actualmente se studiază posibilitatea administrativă pentru protejarea elementelor inteligente răspândite în comune rurale, cari fiind distribuite pe un teritoriu mai mare, se pot concentra mai greu în școli ori clase speciale. Soluția încă nu e găsită, dar sunt toate speranțele că acești „*Hoffnungskinder*“ vor avea posibilitatea de a progresa așa cum sunt îndreptățiți.

După indicațiile lui *Moede* și *Piorkowski* în Berlin deja în 1917 s'au creat așa zisele „*Begabenschulen*“ pentru elevi selecționați pe baza determinării coeficientului de inteligență. În aceste școli se prepară elevii pentru școli superioare cu 3 ani în mai puțin timp decât în cele obișnuite.

În 1918 în *Breslau* s'au creat așa zisele „*Sonderklassen*“, pentru elevi dotați, una pentru băieți, alta pentru fete.

Toate aceste școli raportează rezultate excelente și promet o activitate din ce în ce mai folositoare națiunii.

Tendința de a selecționa elementele dotate cu calități biologice superioare și de a proteja aceste elemente e o tendință justă, căreia sistemul de azi, bazat mai mult pe o erarchie social-economică nu-i va putea rezista mult timp. Aceste elemente își revindcă drepturile lor juste. Acordarea acestor drepturi nu e o favoare făcută lor, ci un serviciu imens adus națiunii.

Să ne gândim numai la sutele și miile de elemente superioare din sânul țărânilor noastre, cari rămân în obscuritate, nere-

cunoscute și neapreciate, se pierd lipsind națiunea de elementele cele mai valoroase.

Un sistem bine chibzuit și bine aplicat pentru selecționarea acestor valori în câteva decenii ar modifica stratificarea actuală a societății și ar ridica valoarea biologică a națiunii.

M. Zolog.

Factorii criminalității.

În două articole anterioare ne-am ocupat de factorul ereditar al criminalității. El poate interveni prin două căi:

1. Sub forma unei eredități patologice care este strâns legată de acte delictive (boli mintale, stări degenerative, etc.).

2. sau printr'o transmisiune directă a tendințelor spre crimă sau delict.

Ereditatea criminală ascultă aproape de aceleași legi ca și ereditatea patologică. Observațiunile făcute pe familii cu mulți ascendenți a dovedit-o de nenumărate ori. Astfel sunt familiile cunoscute în domeniul antropologiei criminale: Jukes, Chrétien și Zéro.

Familia Jukes (America) cu 834 membri, din care 709 sunt cunoscuți, a dat:

Vagabonzi	106
Rămași în mizerie	206
Imorali	181
Criminali	76
Presupuși cinstiți	140
Total	709

Familia Jean Chrétien (Franța) a avut 3 fii, din care: 1. Petru a fost asasin și un fiu al lui tot asasin; 2. Thomas a avut doi fii omucigași și un nepot hoț-recidivist; 3. Jean a avut 7 copii din care: 4 băeți hoți, 2 fete hoațe. Una din aceste a avut 7 copii. Doi din ei asasini și 4 hoți, o fată a avut un copil, care a fost condamnat la moarte pentru asasinat.

Familia Zéro (Elveția) cu 310 descendenți cunoscuți din care au murit de timpuriu 74 și copii mici 29. Printre 207 adulți se socotesc:

- 19% presupuși cinstiți,
- 12% delicvenți,
- 41% vagabonzi,
- 28% imorali și fără ocupații.

Printre aceștia s'au găsit 81 alienați sau debili mintali.

Aceste exemple sunt într'adevăr înspăimântătoare. Majoritatea membrilor acestor trei familii au dat societății numai membrii vătămători, nesociabili. Mai sunt încă multe familii, aceste veritabile „dinastii criminale”.

Factorul ereditar al criminalității este suficient dovedit.

Viitorul criminal este procreat și se naște, prin urmare, cu o grea și importantă încărcare, iar al doilea factor — mediul — va putea desăvârși constituția sa criminală. Ereditatea pune temelia constituției organice a delicventului, rămânând în sarcina mediului biologic și social de a ruina sau de a perfecționa această constituție bolnavă.

Se va naște o luptă continuă între tendințele ereditare și influențele criminogene ale mediului, dela procreație până la determinarea într'o direcție socială sau antisocială a individului adult. Influențele mediului intervin într'o măsură foarte mare, modificând constituția fizică, intelectuală și morală a delicvenților. Acesta pre-dispune sau determină într'un număr destul de important de cazuri, ca delicventul cu bagajul criminal de la părinți să comită actele lor delictuase sau criminale.

Este necesar să cunoaștem și pe acești factori crimonogeni ai mediului.

Ei se pot rezuma la trei mari grupe :

1. Condițiile mediului biologic ale dezvoltării organice,
2. Condițiile fizico-chimice ale mediului,
3. Condițiunile sociale.

Acești factori ai mediului, ca și ereditatea, pot după fiecare caz, să joace un rol secundar sau unul predominant în producerea delicventului.

Să-i urmărim pe rând.

Condițiile *mediului biologic* se referă la starea constituțională a părinților în timpul procreației și la starea fizică și morală a părinților din însuși momentul procreației.

Cercetări și observațiuni îndelungate au aratat rolul important ce-l are intervenția diferitelor otrăviri asupra germinilor și cu deosebire influența alcoolismului și a sifilisului. Din acest punct de vedere alterațiunile pe care le pot cauza agenții acestor două boli

asupra ovulului și a spermatozoidului, au o acțiune tot așa de mare cași ereditatea bolnăvicioasă.

Am arătat în articolele precedente că delicvența este strâns legată într'un mare număr de cazuri de așa zisele degenerescențe constituționale, inferiorități mintale, alterațiuni de caracter sau ale simțului moral. Medicina știe cât de des se întâlnesc indivizi cu o debilitate mintală, cu diferite boli mintale și nervoase, meningite și adesea convulsii în copilărie, care recunosc la origină o intoxicație a germenilor, prin agentul, sau toxinele sifilisului sau urmările unei transmiteri congenitale ale acestei boli. Nu mai puțin rare sunt celelalte intoxicații, datorite alcoolismului.

În închisori, studiile antropologice au găsit pe lângă eredo-alcoolici și foarte numeroși eredo-sifilitici, cu o delicvență bolnăvicioasă și indivizi recidivanți.

Se remarcă deci importanța cunoașterii mediului biologic. Starea de sănătate și deplina funcționare a facultăților organice și psihice, vor decide asupra viitorilor descendenți, prin germeul prin care fiecare din procreator îl dă în momentul fecundației.

Viitorul criminal dacă nu va purta caracterele anormale ale ascendenților (ereditatea), poate fi determinat în sensul social chiar în momentul procreerii lui, prin intervenția în fecundație a unor germeni care se găsesc în acest moment intoxicați prin diferite substanțe otrăvitoare (alcoolul, etc.) sau prin agenții bolilor infecțioase (sifilis, etc.).

Vom trebui să cunoaștem condițiile favorabile și nefavorabile a stărei constituționale ereditare a celor doi procreatori și alterațiile morbide care le-au modificat ulterior.

Organismul parental în care se elaborează celulele germinale ovul și spermatozoid, constituie terenul biologic al ființelor viitoare. Acest teren este constituit prin adunarea tendințelor, predispozițiilor, bolilor ce le-au manifestat o familie, în decursul a 3—4 generații. La această constituție ereditară trebuie de adăugat și ceilalți factori morbizi care au putut să influențeze părinții în cursul vieții lor.

În acest teren se vor elabora celulele germinale din care vor lua ființă viitorii descendenți. Aceste celule sunt produsul unor glande — ovar și testicol — care sunt hrănite de acelaș sânge, cu aceleași principii hrănitoare sau otrăvitoare, cu care este hrănit întreg organismul. Deci aceste celule germinale vor putea fi influențate de orice toxine sau agenți patogeni sau vor putea purta în ele toate caracterele funcționale și intelectuale, care se vor desvolta ulterior la ființa vie.

Ovulația și spermatogeneza vor putea fi, prin urmare expuse la aceleași alterațiuni patologice ca și organismul întreg. Celulele germinale sunt influențate defavorabil, în afară de factorul ereditar și de alți roi factori supraadăugați.

Astfel o vârstă precoacă sau prea înaintată sau o mare disproporție de vârstă între părinți, face ca unii din urmași să fie debili mintali, mulți din ei cad delicvenții. Tot asemenea o sănătate șubredă a procreatorilor. Părinții care sufăr de boli cronice, boli ce se întovărășesc de o reținere în organism a substanțelor vătămătoare sau a otrăvurilor organice (autointoxicații), bolile cari slăbesc organismul mult, (cancer, tuberculoză), bolile care împiedică nutriția (guta, diabetul, reumatismul, etc.), convalescența în urma bolilor infecțioase (tifus, gripa, paludism, etc.), intoxicațiile profesionale (plumb, mercur, arsenic, tutun, etc.) otrăvurile medicamentoase (morfină, cocaina, etc.) și alcoolismul.

Asupra alcoolismului trebuie să ne oprim. Acesta este un factor nefast al criminalității și recunoașterea lui datează de câteva secole. Faptul a fost confirmat atât prin observațiuni zilnice, cât și prin experiențe. Experiențele au arătat că în glandele sexuale, cantitățile de alcool sunt adesea mai mari decât în celelalte organe și de cât în sânge. La băutori s'au constatat o reducere (atrofie) și o degenerescență a ovarului și a testiculului. Aceste modificări aduc după sine importante tulburări funcționale: lipsa menstruației, impotență genitală, sterilitate, avorturi, mortinatalitate, fragilitatea copiilor, ce supravețuiesc. Celulele de reproducere arată fie leziuni toxice, fie o simplă impregnație cu alcool. Observații îndelungate și foarte demonstrative au dovedit că în familiile alcoolicilor se întâlnesc defecte mintale și nervoase grave, ele se constată mai frecvent în anumite perioade, coresponzând consumării unor cantități mai mari de alcool. Individul se poate intoxica chiar prin cantități mici de alcool luate zilnic.

Alcoolul, afară de ravagiile ce le face asupra omului adult, el poate lucra direct asupra germenilor și păcatul părintesc trece asupra copilului. Acesta este marele dezastru și copilul în lupta contra acestei moșteniri nenorocite, eșit din mediul biologic fatal, dacă nu va întâlni mediul social ce i-se cuvine, rămâne un învins, un nou client al codului penal.

Pe o treaptă mai redusă, sifilisul este și el un factor biologic de o mare influență. Sifilisul se poate vindeca sau în orice caz se poate evita a fi transmis congenerilor. De multe ori, el poate fi ignorat, neobservat de bolnav și aceasta face ca să crească

numărul heredosifilisului. El are o mare influență asupra raselor, prin modificările profunde ce le poate aduce oricărui organ și cu deosebire asupra organelor nobile, modificări ce pot avea repercusiuni asupra mai multor generații (3—4). Sifilisul, ca și alcoolul, are influență asupra celulelor germinale producând sterilitate, moartea produsului de concepție, copii născuți morți sau avorturi, morți precoce a copiilor, debilitate constituțională a supraviețuitorilor, copii predispuși la diferite boli ale primei copilării : boli ale organelor heredosifilitice, epilepsie, isterie, debilitate spirituală, opriri în dezvoltare și anomalii, monstruoziități. Statisticile din Franța arată că în 1920 au fost 38.641 copii născuți morți, ceea ce face un procent de 5% din mortalitatea franceză. La Paris, s'a socotit 4024 ceea ce face 7.2%. Intre acești născuți morți sifilisul atinge 40—50%.

După statistica profesorului Hatta reiesă că la 100 de nașteri avem : sterilitate — — — 40 Morți precoce 4—2
avorturi și născuți morți 28 supraviețuind — 30 din care
10 sănătoși sau cu malformații.

Astfel se prezintă în linii generale starea constituțională a părinților în epoca concepțiunii și importanța ei ca factor biologic în determinarea criminalității. Trebuie să spunem și câteva cuvinte asupra stărei părinților în însuși momentul concepțiunii.

Sunt stări trecătoare, boli sau otrăviri care alterează pasager organismul și totuși și aceste stări pot influența dezvoltarea descendenților : oboseala, slăbirea în urma denutriției sau a unei anemii ocazionale, intoxicații accidentale, prin toxine microbiene sau produse infecțioase. Tot astfel beția are o influență asupra concepției, fapt recunoscut din vechime. În fine părinții pot influența prin starea lor intelectuală, emotivă sau morală.

Toate acestea arată că din punct de vedere social, este nevoie de o selecțiune comună, de o educație sexuală, o vie și de lungă durată propagandă contra alcoolismului și a pericolului venerian și în acelaș timp eugenia să fie știința care să se predea celor în drept pentru a o putea aplica cu competență.

Ca să încheiem capitolul mediului biologic, este necesar să cunoaștem dacă mediul matern, poate avea sau nu o influență asupra produsului de concepție. În viața intrauterină, evoluția embrionului, a fătului și a copilului va fi influențată de orice factor care va avea acțiune și asupra organismului matern. Influențe mecanice (lovituri, compresiuni), fizice, lumină, căldură, electricitate,

chimice, (alcool, eter, etc.), patologice (diferite boli) și psihice (emoții și impresii materiale), pot determina asupra copilului anomalii, monstruoziități, boli, nașteri premature, copii debili, predispuși la boli, etc.

Este necesar și de mare importanță ca mama gravidă să evite toți acești factori care pot aduce așa de mari prejudicii produsului de concepție. Aceiași importanță o are și lactația. Alcoolismul, medicamentele, care trec în lapte, pot aduce grave tulburări copilului.

Am trecut în revistă toate împrejurările defavorabile la care sunt expuse, atât celulele germinale, cât celelalte ce urmează proceselor de fecundație, sarcină și lactație. Copilul născut, în prima sa copilărie și până la adolescență este încă expus ca diferiți factori biologici să-i modifice constituția sa.

În prima copilărie, factori de ordin fiziologic, nutriția, igiena, condițiile de viață, diferite boli, traumatisme, precum și influențe de ordin intelectual, pot orienta diferit stările constituționale ale copilului, dezvoltând unele, anihilind sau deviind altele sau chiar scoțând la iveală caractere latente (aparitiuni atavice).

În a doua copilărie, până la pubertate, aceiași factori fizici, fiziologici și patologici pot altera sau tulbura ultima perioadă a evoluției organice. La pubertate mai intervin și perturbațiuni funcționale legate de această vârstă.

Ajungem astfel să cunoaștem, până la această epocă, individualitatea biologică a viitorilor cetățeni. În drumul parcurs am putut remarca că dela celula primitivă și până la adolescență, ființa nouă poate fi expusă de nenumărate ori la alterațiuni ce vor avea repercusiuni asupra funcției sociale a fiecărui individ.

Din schițarea făcută reeasă că personalitatea fizică, intelectuală și morală a omului este rezultanta intervențiunilor continue și complexe care au loc între tendințele bune sau vătămătoare a eredității și între influența numeroșilor factori a mediilor succesive unde el și-a făcut evoluția.

Dar după aceștia urmează factorii *sociali* și *fizicochimici* ai mediului extern.

Acești factori sunt de mai mică importanță și în acelaș timp nu sunt îndeajuns cunoscuți.

În ceea ce privește diferențele de sezon, se știe de exemplu că în timpul iernei furturile sunt mult mai frecvente, decât în timpul verei. Crimele au un drum invers. Actele imorale sunt mai frecvente vara. Sinuciderile își au și ele o influență de sezon.

Există de asemeni și o geografie a crimei, urmare a numeroaselor studii statistice făcute în diferite țări. Lombroso a arătat chiar depe timpul său că densitatea populației favorizează criminalitatea. Quetelet a arătat în urmă că delicvența contra persoanelor este în general mai frecventă la Sud, decât în regiunile de Nord a țărilor mari. (Spania, Italia, Germania, Statele-Unite).

E un fapt real, a cărei interpretare nu s'a putut încă stabili.

Factorul etnic își are și el rolul său. După fiecare popor variază și delicvența în frecvență și caracter. Un studiu complet lipsește.

Urmează apoi condițiile igienice ale mediului. În locuințele urbane, condiții neigienice, precum și condiții nefavorabile față de cerințele vieții moderne, măresc numărul crimelor. Aceasta a făcut pe Lacassagne să spună că: „Societățile își au criminalii pe care îi merită“.

Alimentația insuficientă, creiază factorul criminogen al necesității; excesul de hrană, abuzul de alcool și intoxicațiile alimentare contribuie la mărirea acestui factor.

Dintre cauzele sociale, se cunoaște numai într'o mică măsură intervenția unor legi sociale care elimină indirect lucrătorii în vârstă sau pe cei invalizi, măbind astfel numărul vagabonzilor. Aceștia, împreună cu profesioniștii fără grele ocupații, care predispun la lene, devin noi alcoolici, deci noi clienți al codului penal.

Condițiile economice ale mediului social determină nivelul criminalității, fapt constatat de marele criminolog Ferri. Intre anii 1850—1890 s'a constatat că frecvența mariajurilor, a sinuciderilor și a delictelor era în relație cu prețul pâinei și a cărbunelui. Războiul mondial a mărit procentul criminalității, tocmai datorită factorului economic. La acesta se mai adaugă decăderea simțului moral, precocitatea sexuală, preocupările de ordin material, speculațiunile la bursă, acumularea de averi, etc.

Mediul social poate influența și prin familie. Factorii criminogeni de ordin familiar sunt de 2 feluri:

1. Negativi: desorganizarea familiei și părăsirea copiilor. Copiii părăsiți sunt expuși la toate contagiumele și sugestiilor celor cu care vin în contact.

2. Părinții pot influența dând exemple: anormali, bețivi, leneși, certați cu justiția. Aici nu este o regulă absolută. Apoi ei singuri pot instiga pe proprii lor copii spre delict, prin amenințări, mamele exploatează pe fetele lor, etc. În fine vrâsta părinților.

Când sunt prea tineri sunt lipsiți de experiență, când sunt prea bătrâni se desinteresează de creșterea copiilor.

Ca să încheiem cu lista factorilor externi ai mediului social, va trebui să amintim rolul instrucției și a educației, precum și mediile individuale.

Asupra celor dintâi este inutil să ne extindem, pentru că sunt în deajuns de cunoscuți. Reamintim numai necesitatea de a se introduce pe o scară cât mai întinsă la noi în țară examenul prin testuri, pentru a se putea cunoaște calitățile intelectuale ale elevilor și totodată necesitatea ca învățământul să fie individualizat și având ca scop final o bună pregătire a elevilor pentru viața socială.

Mediile individuale: anturajul social, mediul militar, factorul profesional, intervin fiecare într'o măsură oarecare la sporirea crimelor și delictelor.

În fine: lipsa, pasiunea, viața monotonă, literatura (ziarele), teatrul, alcoolismul și toxicomaniile, sunt factorii psiho-sociali ai criminalității. Aceștia lucrează ca factori secundari asupra persoanelor încărcate cu alți factori mai principali, ocazionând momentele delictelor sau crimelor.

Aceștia sunt pe scurt factorii criminogeni ai mediului extern.

În aceste pagine sunt concretizate toate momentele în care, ființa nouă, plecată dela origină, dela prima ei celulă inițială și până la desăvârșirea structurii adulte, poate suferi determinări antisociale, deviind personalitatea spre crimă sau delict.

Privită astfel chestiunea, pentru noi, în preajma noilor legiferări, se pun probleme importante de soluționat. Pentru o bună profilaxie a criminalității, se cere ca pe lângă combaterea alcoolismului, bolilor venerice, etc., să se aducă o reformă a întregii probleme penitenciare, a institutelor de corecție și crearea de institute pentru copii părăsiți, după modelul celor din Belgia sau Italia. Tot de mare importanță este și pregătirea din vreme pentru viața sexuală și școlile să aibă medicii lor, dar adevărați medici ai igienei școlare.

M. Kernbach.

Combaterea bolilor sociale în mediu rural

VI. Măsuri de igienă socială

d) *Combaterea alcoolismului.*

Comparată cu alte țări, România se prezintă relativ puțin alcoolizată, căci consumația ei anuală socotită în alcool absolut nu întrece 2 litrii pe cap de locuitor, pe câtă vreme în Franța sau Italia bunăoară ea depășește 10 litrii. Dacă însă avem în vedere proporția în care se imparte această consumație între oraș și sat, chiar fără date statistice, ne putem da seama, că cea mai mare parte a alcoolului se bea la țară, dat fiind că acolo el este consumat concentrat sub formă de beuturi tari, pe câtă vreme orașenii consumă mai cu seamă bere și vin, adică beuturi ce conțin relativ puțin alcool. *Alcoolismul în România este deci înainte de toate un viciu rural.*

În general vorbind se poate spune, că toți țărani uzează de alcool. Această afirmație nu este deloc ipotetică, căci ea se sprijină pe mai multe mii de interogatorii luate țăranilor cu ocazia aditerii lor în spital. Din ele se vede cât de excepțional de rare sunt printre ei cazurile de abstenență totală. Din fericire majoritatea lor rămân însă toată viața alcoolști moderați, sunt însă anumite regiuni spre ex. Oltenia, Banatul, Crișana etc. unde consumația de alcool sub formă de țuică (variind în concentrație între 20—70°) atinge cantitățile enorme de câteva zeci ba chiar sute de litrii pe an și individ.

Alcoolismul la țară se găsește în plină creștere, mai ales dela război încoace, căci numărul crâșmelor s'a sporit îngrozitor. Combaterea lui se impune ca o imediată necesitate dacă mai vrem să prevenim dezastrul la care ne va duce.

Efectele nocive ale alcoolului asupra individului și societății sunt îndeobște cunoscute, vom reveni asupra lor când vom vorbi despre propaganda antialcoolică, în timpul din urmă aceste efecte se exercită înzecit prin faptul că intoxicațiunii etilice i-se mai adaugă intoxicațiunea mult mai gravă cu diferitele substanțe chimice utilizate la falsificarea beuturilor. Problema falsificării beuturilor alcoolice a devenit astăzi de o însemnătate mult mai mare decât cea a alcoolismului însăși și ne impune să ne ocupăm aici de ea, mai ales că publicul nu s'a sesizat încă de primejdia ce-o reprezintă. Ce se petrece astăzi la noi sub acest raport este un

nemaipomenit scandal, căci mii de fabricanți de falsificate aten-tează la sănătatea publicului sub ochiul îngăduitor al administrației, ba chiar cu incurajarea directă a înconștientului serviciu sanitar, care de dragul câtorva speculanți s'a grăbit să suprime regula-mentul relativ la beuturile spirtoase. Nesupus nici unei restricțiuni comerțul alcoolului e degenerat în cea mai criminală speculă. Pro-dusele alcoolice tari obținute prin distilare din materii prime, re-lativ costisitoare, au fost înlocuite aproape în întregime prin pro-dusele sintetice fabricate aproape instantaneu și „la rece“ prin simplul amestec de alcool, apă și esențe. Or aceste esențe sunt de-o toxicitate de 150—18.000¹⁾ ori mai mare decât a unei canti-tăți egale de alcool, căci ele constau din aldehide, eteri și furfu-rol amestecat cu acid azotos și azotic cu produsele toxice ale des-compunerii uleiului de ricin și cu acid prusic, cea mai formidabilă otravă industrială. Și aceste esențe otrăvitoare se găsesc la noi în comerțul liber, oricine le poate cumpăra în fiecare drogherie și amesteca în orice proporție cu alcool pentru a-și prepara rom, alaș, drojde, coniac și toată gama lichiorurilor „de fructe“. Aceste băuturi sunt apoi „fabricate“ en gros în cele 1200 (!) așa zise fabrici de lichioruri existente azi în țară (numărul lor sporește în fiecare zi căci nu este limitat) și cari în realitate nu sunt decât oficine obscure de falsificatori, lipsite de orice instalație pe care legea sanitară (abrogată) o prescrie unei distilerii. Crășmele dela țară se aprovizionează exclusiv cu aceste produse, dat fiind prețul lor mai scăzut față cu beuturile analoge obținute prin distilare. De altfel fabricația falsificatelor a distrus complet industria cins-tită a distileriei, căci vechile fabrici instalate pentru prelucrarea materiilor prime au fost toate silite să adopte procedeul sintetic pentru a putea face față concurenței prețurilor.

Iată deci cum se prezintă problema alcoolismului la țară : pe de-o parte efectele nocive ale alcoolului etilic, pe de altă parte intoxicațiile mult mai grave cu produși chimici încorporați beutu-rilor falsificate. Opera de combatere va trebui deci să aibă în ve-dere amândouă aceste laturi.

Cum se poate lupta cu efect împotriva beției ? Trebuie s'o recunoaștem din primul moment că pentru a obține rezultate pe acest teren sprijinul Statului este indispensabil. *Fără o legislație antialcoolică rațională combaterea efectivă a acestui viciu este im-possibilă.*

¹⁾ Date citate după lucrarea dlui prof. Dan Rădulescu : Alcoolismul în Ro-mânia, Cartea Rom. 1925.

Această lege nu poate avea la noi un caracter net prohibitor ca în America nordică sau Scandinavia, societatea noastră slab închiegată nu este pregătită moralicește pentru o asemenea prohibiție și instituirea unei atari măsuri ar duce infalibil la un eșec. Legea alcoolului în România va putea avea numai un caracter restrictiv dar dacă va fi aplicată cu severitate rezultatele ei vor putea fi dintre cele mai satisfăcătoare.

Principiile fundamentale ale acestei legi vor trebui să fie:

a) suprimarea absolută a falsificatelor prin prohibirea comerțului liber cu esențe, închiderea officinelor ce funcționează fără de nici o autorizație și instituirea unei organizații de urmărire și control a falsificatelor, care să funcționeze eficace și să nu fie numai prilej de abuzuri și incorectitudini pentru slujbașii officior sanitare cum este astăzi⁹⁾.

b) Incurajarea producției beurilor fermentate naturale (vin, bere) față cu cea a beurilor tari sprijinite până în prezent de fisc în dauna celor dintâi.

c) Reducerea numărului crâșmelor.

d) Acordarea licențelor de crâșmari unor persoane ce prezintă anumite garanții morale și preferirea cooperativelor sătești ce stau sub controlul organizației lor centrale.

Noul proiect de lege al Ministerului finanțelor se conducă după aceste principii și este foarte serios studiat, rămâne de văzut cum va fi pus în aplicare. Pânăce acest proiect va deveni lege cât și după această dată campania anti-alcoolică trebuie să se servească și de alte mijloace de combatere dintre cari cel mai însemnat este *propaganda sistematică*. Această propagandă va putea fi întreprinsă ca mult mai eficace din partea diferitelor societăți particulare anti-alcoolice decât de către Stat. Ea intră și în programul secției medicale și biopolitice a Astrei.

Pentru a putea fi făcută sistematic este de dorit ca să fie organizată la țară tot de către dispensarul polivalent regional. Mijloacele acestei propagande vor fi cele cunoscute deja din capitolele precedente ca fiind proprii dispensarului: conferințele, publicațiile, afișele, muzeele ambulante, cinematograful. Se mai adaugă încă *înființarea și patronarea de asociații anti-alcoolice, de temperanță sau abstinență*.

Rolul propagandei în pregătirea terenului favorabil aplicării legii este din cele mai însemnate și deaceia ea trebuie metodic

⁹⁾ Vezi detalii în această privință la Dan Rădulescu loc. cit.

intreprinsă și susținută. Înainte de toate ea va căuta să prezinte țărănimii prin expuneri clare și documentate problema alcoolismului în adevărata ei lumină, insistând asupra alor trei laturi mai de căpătenie ale ei: igienică și eugenică, morală și economică.

Se vor demonstra și exemplifica efectele *nocive* ale etilismului asupra organismului uman, atât cele manifestate ca intoxicațiuni acute, cât mai ales cele ale intoxicațiunii cronice, arătându-se alterațiunile degenerative asupra sistemului nervos, (majoritatea bețivilor sfârșesc în ospiciei de nebuni) a ficatului și a altor organe. Se va insista asupra descendenței compromise a bețivilor, scoțindu-se în evidență rolul alcoolului ca factor disgenetic și însemnătatea din punct de vedere biopolitic a luptei anti-alcoolice.

Se vor clarifica țărani în privința falsificatelor și a odiosului atentat ce o seamă de speculanți, adeseori streini, (dar susținuți de inconștența unor politicieni români) îl comit împotriva sănătății lor vărsându-le în țuica și ea destul de toxică o doză de otravă în plus. În legătură cu aceste destăinuiri se va face propagandă pentru beuturile fermentate naturale și contra celor concentrate.

Se vor arăta țărănilor influințele nefaste ale beției asupra moralei și moravurilor, raportul ei strâns cu criminalitatea și desfrăul sexual cât și rolul său ca factor de agregant al vieții sociale.

Nu mai puțină însemnătate se va acorda laturei economice a problemei arătându-se, că azi se consumă în țara românească alcoolice în valoare de circa 5 miliarde lei hârtie la an. Acești bani intră aproape toți în buzunarele speculanților, fabricanților de esențe improvizate și cârciumarilor — în loc să îmbogățească populația prin investițiuni utile.

Se va căuta să se spulbere credința deșartă, că alcoolul mărește capacitatea de muncă, demonstrându-se, că efectul excitant este de scurtă durată și urmat de o lungă fază de oboseală și că în consecință rezultatul final este, o scădere a randementului economic al individului.

Odată problema desbătută, atențiunea țăranulul captivată, se va putea trece la discutarea modalităților de îndreptare a răului. Aici propagandistul se va putea cu folos servi de înfăptuirile altor țări, de experiențele făcute în America cu prohibiționismul, dar mai ales de roadele campaniei de propagandă de zeci de ani a cărei urmare firească a fost faimosul „Volstead act“ legea prohibiționistă promulgată în 1920*). Sugestiuni utile vor putea fi a-

*) În privința ei vezi detalii la M. Zolog Bulet. eug. Nr. 3. 1928.

flate în legislația și metodele de propagandă antialcoolică a statelor nordice în regimul restrictiv din Danemarca și Olanda**).

Țăranii se vor convinge, că reducerea în mare măsură, dacă nu suprimarea totală a alcoolismului este posibilă și ei vor putea fi câștigați pe seama acestei acțiuni. Asociațiile antialcoolice sunt menite să joace în această privință un rol de căpetenie. Ele întrețin mereu vie problema în sânul populației, ajută organele dispensarului în propaganda sa, cu ajutorul acesteia și a exemplului dat de membrii lor câștigă tot mai mulți proseliți și mântue tot mai mulți indivizi dela ruină. Astfel prin activitatea lor pregătesc terenul pentru posibilitatea aplicării legii ce va să vie și veghează la respectarea ei din moment ce ea se promulgă. Împreună cu celelalte asociații particulare de profilaxie socială ele constituie tot atâția pionieri de rezistență morală a populației sătești și contribuind efectiv la acea lentă transformare în spre mai bine a mediului rural viciat de astăzi o ajută să îndrepte prin ea însăși relele cari o mistue.

L. Daniello.

 BCU Cluj / Central University Library Cluj

Considerațiuni asupra educației profesionale și criteriilor de selecționare a surorilor de ocrotire.

Activitatea surorilor de ocrotire acopere trei câmpuri de acțiune, cari deși sunt diferite, sunt aproape indisolubile.

1. Educația sanitară,
2. Asistența sanitară și
3. Asistența socială.

Aceste trei îndatoriri cari în țările culturalicește mai avansate constituiesc trei profesii specializate (de exemplu în Anglia: 1. health visitor, 2. visiting nurse, 3. social worker), sunt atât de grele, încât pentru îndeplinirea lor conștiincioasă și pricepută, este nevoie de elemente special înzestrate și bine preparate.

Înțeleg sub elemente special înzestrate elemente, cari din punct de vedere fizic, intelectual și moral sunt ireproșabile. Și iată pentru ce: O soră de ocrotire trebuie să dispună de un

***) Vezi Prof. I. Moldovan, Bulet. eug. Nr. 7-8, 1927.

fizic viguros și rezistent, pentru că ea e pe stradă iarna, vara, în vânt și ploaie, ziua și adesea și noaptea.

O soră de ocrotire n'are dreptul să fie obosită, căci dânsa trebuie să reprezinte energia, siguranța, speranța într'un viitor mai bun al familiilor desechilibrate, cărora le întinde o mână de ajutor. Această mână nu trebuie să arate slăbiciune, căci aceasta demoralizează. Sora trebuie să fie veselă, cu inimă senină, gata de serviciu oricând. Interesul nestins, până la serviabilitate față de nevoile clientului, când poartă și timbrul conștiinței și dragostei pentru profesiune, are o putere încurajatoare de neînchipuit, asupra mediului în care sora își desfășoară activitatea. Numai un fizic viguros este capabil să suporte oboseala după a 10-a sau a 15-a vizită și să asculte cu acelaș interes și paciență plângerile și doleanțele tuturor. Acesta este motivul pentru care în toate țările limita inferioară de etate pentru această profesiune a fost stabilită la 20 ani, iar acum câțiva ani s'a redus la 18 ani. Sub 18 ani nu sunt primite eleve în școlile de nurse.

Un alt motiv al acestei limitări de vârstă este și nematuritatea intelectuală observată la multe eleve sub 18 ani. Profesiunea aceasta cere o *capacitate intelectuală analitică și constructivă*, spre a putea înțelege situațiile adesea extrem de încurcate, la cari sora este chemată și pe cari ea trebuie să le rezolve. Desfășurarea unei anchete raționale, punerea diagnosticului și procedarea la luarea măsurilor terapeutice sociale corecte, necesită o deosebită abilitate intelectuală. Greutatea principală o constituie faptul, că sora nu trebuie numai singură să afle deslegarea unor probleme dificile, ci trebuie să afle soluția conform mentalității clientului. Fiindcă nu este suficient, ca sora adese ori independent să facă un program rațional de tratament, ci să facă un program rațional pe care să-l și execute pacientul, făcându-l să înțeleagă că executarea acestui program este în interesul lui vital. În acest scop sora trebuie să fie însăși clarificată asupra metodelor ce aplică, pentru a putea aprecia corect situația și a putea rezolva în mod fericit orice problemă ce i s'ar prezenta în sfera ei de activitate. Ea trebuie să fie absolut convinsă, că măsurile luate de ea sunt corecte. Pacientul simte în mod instinctiv orice nesiguranță sau ezitare a sorei și asta îi slăbește dela început încrederea pe care a pus-o în soră.

În ce privește *situația morală* a sorei, ea trebuie să fie din toate punctele de vedere *ireproșabilă*. Sora nu este numai o persoană profesională în ochii publicului, ci și o persoană cu anu-

mite îndatoriri morale, o persoană cu autoritate care trebuie să impună, îndeosebi pe terenul asistenței sociale. O soră care își exercită profesiunea cu succes, este consultată nu numai în probleme profesionale, ci în orice problemă îndoelnică sau nerezolvată, pentru oricare membru al comunității. Ca regulă generală, sora este secretara particulară a tuturor femeilor și a multor bărbați din districtul ei.

O soră de ocrotire care din punct de vedere moral prezintă îndoeli, trebuie scoasă fără ezitare din această profesiune, fiindcă nu numai că este ineficace în munca ei, ci exercită și o influență demoralizatoare asupra publicului. Ea este o persoană expusă pe care o cunoaște și observă toată lumea. Agendele ei nu sunt agende personale, cari nu privesc pe nimeni, ci un fel de expunere publică, pe care o urmărește viu întreg districtul. Pentru acest motiv, în selecționarea surorilor de ocrotire morala trebuie să cadă pe primul plan.

Având aceste trei calități fundamentale (fizice, intelectuale și morale) satisfăcătoare, în formarea unei bune surori de ocrotire, trebuie să considerăm încă :

1. Educația ;
2. Instrucția profesională ;
3. Cultura socială ;
4. Abilitatea pedagogică.

Educația va armoniza variatele calități sufletești ale sorei. Rezultatul educației bune este : formarea unei personalități echilibrate, disciplinate, având manieri plăcute în contactul cu lumea dinafară. Educația se face în familie și în școală. Natural cu cât mai superioară este cultura familiei din care provine sora și cu cât mai multă școală a făcut, cu atât mai superior este și rezultatul educației. În țările unde recrutarea surorilor se face pe bază de cerințe mai reduse, complectarea acestor lipsuri se face prin o educație preparativă de un an într'un internat, unde elevele trăesc în contact intim familiar cu profesoarele lor. În acest an preparativ nu se face de loc instrucție profesională. *Instrucția tehnică* este partea cea mai ușoară a programului. O școală bine organizată poate da această instrucție în doi ani sau maximum trei. Instrucția tehnică are parte teoretică și parte practică pe teren. Succesul instrucției profesionale depinde numai de școală.

O parte extrem de importantă este *cultura socială* a surorilor de ocrotire. Îndeosebi asistenta socială fără cunoștințe sociale este exclusă. O apreciere justă a unei situații sociale fără sufi-

cientă cultură socială nu se poate închipui. Problemele sociale pe cari sora le întâlnește în activitatea ei sunt complexe și gingașe, iar descurcarea lor necesită cultură socială vastă. Chiar și introducerea soriei într'o familie cere adeseori o abilitate socială deosebită; cu ocazia primei vizite sora își pune baza legăturilor viitoare; dacă a reușit să câștige confidența clientului la prima vizită, munca ei va fi mult ușoară. Dacă nu, sora este expusă să întâlnească antagonismul clientului tot timpul. Ori aceasta înseamnă ivirea unei serii de obstacole și adeseori eșec.

În sfârșit trebuie să insist și asupra importantei abilități *pedagogice* în privința educației sanitare, pe care au datoriat-o să o facă surorile de ocrotire.

Nu este suficient ca sora să știe ce trebuie să facă, ci ea trebuie să convingă pe alții, ca să facă ce vrea dânsa. În vederea acestui scop, sora trebuie să fie disciplinată în expunerea ideilor, să le expună în ordine rațională, deducivă, respectând ordinea cronologică. Altfel pacientul nu va ști cum să procedeze și va încurca. Expunerea să fie cât se poate de scurtă și clară, ca să nu încălcăm memoria pacientului sau clientului în mod inutil. Adesea s'a văzut că sora dă o serie de îndrumări, fără ca să ia în considerație dacă sunt înțelese și reținute sau nu. Bineînțeles acest fel de educație nu poate fi eficace.

Darul de a-și ști impune voința în mod neobservat și de a ști convinge clientul despre ce e bine și rău, este una dintre calitățile cele mai necesare unei sore.

Am încercat să înfățișez în cele de sus complexitatea calităților ce se cer unei bune surori de ocrotire. Este clar, că nu orice persoană poate face față cerințelor pretențioase schițate mai sus. Dar nu trebuie să uităm, că însăși instituția surorilor se poate impune numai prin prestarea unei activități de calitate superioară. Experiența tuturor țărilor a arătat, că *nu cantitatea ci calitatea muncii* justifică existența organizațiunei surorilor de ocrotire. Nu vizite multe și superficiale, ci puține și temeinice pot influența stările grave din țara noastră atât de decăzută din punct de vedere sanitar și atât de dezorganizată din punct de vedere social.

În timpul din urmă s'au ivit câteva momente, cari arată că există și la noi înțelegere pentru importanta problemă a surorilor. Este suficient să amintesc că prin o lege recentă (legea armonizării) surorile au fost echivalate ca salar cu învățătorii, acordându-li-se și gradajii. Sperăm, că și sub raportul pregătirii și al activității, surorile noastre își vor eluipa o situație onorabilă nu numai din punct de vedere profesional ci și social.

Oricare va fi evoluția acestei instituțiuni la noi — și în mod evident, nu poate fi decât ascendentă — actualele surori vor forma nucleul inițial al nursingului sanitar românesc. Din acest motiv, cred, că ar fi utilă *organizarea într'o asociație profesională a sursorilor de ocrotire*. Rolul acestei asociații întrece cadrele preocupărilor pur profesionale și îmi propun să le examinez la o dată mai oportună.

Veturia Manuilă

Rolul social al femeii.

Indată după izbucnirea marelui războiu, un strigăt de revoltă s'a ridicat pretutindeni împotriva femeii, care n'a luptat îndeajuns ca să împiedice izbucnirea nebuniei colective, de care a fost cuprinsă omenirea și care a dus la acel sălbatic masacru ce a fost războiul mondial. Se recunoștea prin aceasta o putere nemărginită sufletului femeii, o putere de care omenirea a fost numai pe jumătate conștientă, de care s'a servit fără să-și dea seamă, dar pe care nu a pus'o în valoare cum trebuia, pentru ca să dea rezultatele imense, de care este capabilă.

În adevăr nu s'ar putea spune că maternitatea nu este prețuită și că mama nu a fost adorată din vremurile cele mai îndepărtate. Chiar acea sărbătorire a mamei pe care a pus'o în cultul modern poporul cel mai practic, Americanii, dovedește, alături de multe alte manifestări literare, artistice, prețul pe care l are maternitatea în sufletul omului din zilele noastre. Toți își dau socoteală, mai mult sau mai puțin, că „femeia cu pruncul în brațe“ este forța care a creat familia, grupul social, primele licăriri de solidaritate și înfrățire, care au adus apoi valorile etice eterne, săpate în neperitoarele principii ale creștinismului: „Iubește pe Dumnezeu mai presus de tine însuși și pe aproapele tău ca pe tine însuși!“

Este însă numai o presimțire a puterii maternității, o adorare a ei sub forma primitivă de instinct ; dar persistă o vinovată neglijență a considerării ei sub forma superioară de „*funcțiune umană*“ cu toate atributele și imensele repercuțiuni, în viața noastră morală și socială sub acest unghiu de privire.

Femeia însăși nu se prețuiește atâta ca mamă, pare a nu-și

da socoteală de energia și posibilitățile ce zac în ea prin faptul însuși că procrează în sânul ei și formează cu sufletul ei generațiile ce se succed. Literatura, romanul, teatrul, chiar și cinematograful, arta sub toate formele ei, o celebrează mai mult ca amantă, inspiratoare de pasiuni, decât ca mamă. Fata tânără își croiește despre ea o imagină ideală, un prototip de eroină inspiratoare de patimi, mai niciodată nu se inchipuiește sub forma sublimă a mamei cu pruncul în brațe.

Totuși dacă n'ar fi fost maternitatea, iubirea nu ar fi fost în stare să asigure viața generațiilor viitoare. Iubirea pasională cu paroxismele și bruștele ei căderi, erotismul furtunos și nestatornic al patimii bărbătești, nu ar fi îngăduit crearea unui cămin. A trebuit să intervie maternitatea care să potolească, să armonizeze și să orienteze încetul cu încetul torentul primitiv al patimii spre o afecțiune umană, egală și statornică, pentruca legătura să devie permanentă și familia, cuplul, să fie baza organizației sociale, în evoluția căreia societatea de azi e ultimul termen.

Influența socială a femeii, chiar în stadiul de instinct în care a fost ținută până acum maternitatea ei, s'a resimțit întotdeauna. Funcțiunea umană a acestui instinct, care e *educațiunea*, cu toate că nu a fost îngrijită și orientată cu osebărită îngrijire, s'a exercitat totuși ca o influență reală și perceptibilă în activitatea socială, în politica lumii. Pe când toată atențiunea și sfortărea politicii bărbătești era îndreptată spre organizarea luptei pentru apărare și cucerirea dreptului cât mai larg de a trăi și a se bucura de bucuriile vieții, femeia cu instinctul ei de maternitate se preocupa de ajutoarea celor slabi, învinși și prigonți de soartă. Caritatea care a precedat cu mult asistența, este în întregime opera ei. Pe când în epoca de transformare socială și economică se introna capitalismul cu neîndurata lui lozincă politică : *laissez faire, laissez passer*, pe când se ascundea sălbătăcia unui egoism feroce sub falsa concepțiune a unui darwinism social, care condamna pe cei slabi la o piele crudă în lupta pentru viață, femeile din Anglia, alături de socialiștii intelectuali, numiți Fabieni, luptă să introducă, în această politică de fier, concepția unei politici de îndatorare a societății de a intra în lupta dintre capital și muncă spre a ajutara și a ușura condițiile de viață ale celor năpăstuiți. Din sufletul lor se naște asistența socială, politica de stat a ocrotirii celor slabi și dezarmați, concepția unei „biopolitici“, reluată, studiată și aprofundată apoi de gânditorii și idealiștii din vremurile noastre. Lupta împotriva imoralității și a crimei, prin educație, profilaxia sanitară și

morală sunt concepții cari au luat naștere întâi în sufletul femeii.

Dar pentruca maternitatea să devină factorul atotputernic, pe care-l îndreptățește puterea ei, putere bănuită de cei ce-i dădeau răspunderea războiului mondial, ea trebuie să iasă din faza de instinct și să devină funcțiune umană, putere de educațiune formată în mod conștient și științific. Instinctul este felul de a se comporta așa cum se comportă animalul: fără prevederea unui scop și fără nici o educație prealabilă. Actele instinctive s'au automatizat în decursul generațiilor și s'au adaptat la scopurile pentru care se fac odată pentru totdeauna și la fel în toți indivizii. Rolul instinctului în viața animală e covârșitor, dar nici în omenire nu e de neglijat. Din cercetările științei se vede că la om, la care evoluția a îmbogățit instinctul și l'a modificat prin influențe morale și sociale, el rămâne totuși adevărata noastră forță și constituie adevărata bază a vieții noastre afective din fiecare moment. Dacă instinctele sunt violent înăbușite ele pot deveni forțe ale răului, distrugătoare pentru echilibrul și valoarea noastră personală. Dacă din potrivă captăm energia lor acumulată manifestată sub formă de tendințe și le îmbogățim, le armonizăm cu interesele imediate ale omului, ne creăm aliați puternici în progresul binelui și al civilizației. Cu drept cuvânt a zis Bacon: „Nemo naturae nisi parendo imperat“ (nu poruncim naturii decât supunându-ne ei).

Toți cei ce s'au ocupat cu Psihologia diferențială și au făcut studii asupra Psihologiei femeii au arătat caracterele distinctive ale sufletului ei în legătură cu maternitatea. De altfel psihologia sexuală studiată în formele ei cele mai inferioare, dovedește că sexualitatea femelă sau masculă este o față a întregului organism, îl impregnează oarecum, căci sediul său nu este numai în glandele genitale, ci în toate organele. Caracterele secundare ale sexualității s'au descoperit în toate părțile organismului la animalele inferioare prin observații multiple și minuțioase. „Sexualitatea, zice Maurice Caullery în cartea sa *Les Problèmes de la sexualité*, este unul din aspectele cele mai generale sub care ne apare viața“. Legăturile cele mai strânse se descopăr în studiul problemelor vieții între problema sexualității și chestiunile cele mai esențiale din fiziologia celulară și biologie generală. Mentalitatea feminină în legătură cu funcțiunea ei maternă a fost supusă unui studiu amănunțit anii aceștia din urmă și toți cercetătorii pun accentul pe *afectivitatea* acestei mentalități, pe caracterul logicii sale, care e în genere o logică de sentimente, pe intuitivitatea și instinctul ei de divinațiune, emanând mai direct din subconștient decât la

bărbat. Hymans zice : „Pe când starea emoțională este la ființa masculină mai degrabă o îndepărtare de starea normală, o stare de suflet ce se distinge prea puțin de starea de indiferență, femeia nu se simte bine decât în starea afectivă, ea trebuie să vibreze !“

Acest element sentimental este un mare izvor de energie și maternitatea o dovedește îndeajuns. Dar noi îl neglijăm și în educație și în decursul vieții. Este un capital care rămâne neproductiv, în cazul cel mai bun, pentru că nu știm să-l punem în valoare. Școlile educative feminine ignorează cu desăvârșire această bogăție naturală. Ele practică cu stăruință pentru fete ca și pentru băieți, o sistematică îndopare intelectuală, în care se macină fără folos atâtea eforturi și atâtea timp pierdut în zadar. Se poate zice cu drept cuvânt că școala de fete din secolul al XX-lea este încă o școală „*de garçons masqués*“. „Dacă, zice M-elle Marguerite Evard, autoarea unui interesant studiu asupra *Adolescenței*, în loc de a ridiculiza bogăția emotivă a femeii, am utiliza-o în vederea formării caracterului, a personalității și în educația morală și afectivă a fetelor, am face o pedagogie mult mai bună decât înăbușind instinctele, tendințele sentimentale, sau lăsându-le la voia întâmplării, adică lăsându-le să regreseze spre studiile inferioare, lăsându-le să degenereze în psihoză“.

Multe din aberațiile și greșelile în care cad unele mame, pot fi considerate ca rezultate a acestui fel de a crește fetele, ca forme regresive spre stadii inferioare, sau produse ale evoluției împiedecate a instinctului matern. Infanticidul, mysopadia (ura copilului) torturarea copiilor și forțarea lor la cerșetorie și furțișag, preferința nedreaptă și pătimașe pentru unul din copii și ura pentru ceilalți, gelozia mamei de frumusețea fetei, mama care se îngrijește exagerat de fizicul copilului, neglijând moralul, mama care bate sălbatic și pedepsește neomeneste copilul, mama care cicălește, toate aceste mame incapabile, sunt rezultatul felului greșit în care se înțelege pregătirea fetei pentru maternitate. Avem de-a face aici, în scurt, cu maternitatea instinctivă rămasă în stadii inferioare și care pare un caracter antisocial, imoral, monstruos în unele cazuri și este în tot cazul o formă care nu poate răspunde la cerințele maternității din zilele noastre.

Rolul social al femeii fiind în primul loc formarea generațiilor viitoare, impulsivitatea spontană a maternității nu este suficientă pentru îndeplinirea menirii sale. *Femeia trebuie pregătită profesional pentru rolul de mamă*, în tocmai după cum se pregătesc oame-

nii pentru orice altă profesiune. E curios că noi, care nu am încredințat stofa unei haine decât unei croitorese încercate, încredințăm creșterea generațiilor viitoare, cu inima ușoară, unor mame care nu cunosc nimic din meseria la care sunt chemate. Maternitatea, cariera primordială a femeii, necesită o *preparație tehnică*, adică cunoașterea teoretică și aplicarea practică a puericulturii și pedagogiei și o *formare morală* anume bazată pe energiile instinctive și pe sentimentele în legătură cu ele.

Inițiativa fetelor în profesiunea maternității trebuie să fie *obligatorie*, ca serviciul militar al băieților. Să nu se dea diploma de absolvire și nici certificat de cununie civilă celor ce nu au căpătat o asemenea inițiere. La Zürich s'a introdus această măsură pentru diploma școlilor de menaj, iar certificatul de pregătire pentru maternitate se consideră ca o obligație morală pentru orice fată care se mărită. Am întâlnit adese printre stagiarele de la pușoniere, creșe, căminuri de copii, studente la diferite facultăți, care făceau practică în timpul vacanței. Ele mi au mărturisit că adesea această practică a trezit în ele vocațiunea maternității, pe care nu o simțiseră până atunci în sufletul lor.

Când să se facă această inițiere? Un consilier național din Schaffhouse, Waldvogel, a propus în 1922 să se facă un *serviciu de un an obligator* (Dienstjahr) care să adune fetele adolescente în diferite centre spre a fi instruite în ale maternității. Dar proiectul său a fost găsit nepractic și costisitor.

Femeile elvețiene din diferite asociații au propus atunci să se introducă în toate școlile de fete, secundare, comerciale, profesionale, *inițierea teoretică și mai ales practică în activitatea maternă, absolut obligatorie pentru toate fetele*, indiferent de clasa socială sau ramura profesională căreia se destina. Fetele să fie familiarizate treptat cu grijile maternității prin vizite pe echipe mici și stagii mai îndelungate în creșe, dispensarii, pușoniere. Cele mai mari vor fi asociate la jocurile, toaleta, alimentarea, obiceiurile metodice și igiena copilului mic. În timpul stagiului vor pregăti patul, vor curăți uneltele, vor încălzi laptele etc., vor fi inițiate în alaptarea copilului. Vor fi inițiate de infirmiera vizitatoare în îngrijirile de curățenie, tratarea micilor bubulițe, pansamente elementare etc. Vor cunoaște operele periscolare: coloniile de vacanță, bucătăriile și dușele școlare etc. În grădinile de copii vor învăța metodele Froebel și Montessori, confecțiunea jucăriilor din lucruri ăra valoare și a materialului educativ. Cursurile asupra copilului normal și anormal, asupra dezvoltării sale fizice, morale și inte-

lectuale, vor fi date sub forma de examinare și observare a copilului, ale convorbirii, lecturii comune și discuții. Educația lor va fi complectată printr'o *pregătire menajeră metodică și modernă*, în care se vor înlătura greșele metodelor vechi, pierderea timpului și risipirea materialelor, și vor căpăta pe lângă aceasta știința bucătăriei dietetice, atât de necesară în sânul familiei și în creșterea copilului.

Ar fi însă cu totul inutil să dăm ceia ce se chiamă „un învățământ“ matern, cu manualele aride de pedagogie teoretică, cu care se face azi pregătirea dascălilor de toate gradele. Numai stagiile personale sub direcțiunea luminată a unor educatoare formate după cerințele Pedagogiei moderne și după metodele vii ale Școlii Active, fetele tinere vor putea învăța a observa copilul, a deosebi una câte una etapele dezvoltării sale, a-l conduce discret în primele manifestări afective și inteligente după diversitățile firii și a temperamentelor fiecărui copil în parte.

Femeile din aristocrația din secolul al XVIII-lea, s'au ridicat până la erudiție, iar școala populară n'a făcut decât să răspândească erudiția în toate clasele sociale. Apoi nevoile vieții și pornirea aceasta spre erudiție au făcut ca școala pentru educația fetelor, în totul identică cu școala pentru educația băieților, să îndepărteze cu totul formarea fetelor de menirea lor de mame și să se înlătore orice pregătire pentru gospodărie și maternitate din programul lor.

Abia cătră 1850 au început să se manifeste curente contrarii și încercări de a transforma formarea pur intelectualistă a femeii. Père Girard și o femeie saint-simonistă, Elise Lemounier iau inițiativa introducerii lucrului manual în școlile de fete. Acesta este primul pas în mișcarea care a determinat crearea unui învățământ profesional și menajer oficial, care s'a realizat abia pe la 1882—1890. În timpurile noastre însă se simte din ce în ce mai mult că o școală intelectualistă pentru fete, poate mai mult de cât pentru băieți, este o eroare tricentenară care trebuie amendată. Vechia prejudecată că instrucțiunea este panaceu universal, a început să facă dovadă în Apus că nu se mai potrivește cu tendința epocii noastre de a obține dela toți și toate membrele colectivității maximum de utilizare socială. Deci se impune adaptarea fetelor din școală la viitorul lor rol de soție, mamă, profesionistă și cetățeană. Școala actuală nu are în vedere în pregătirea fetelor nici mariajul, nici copilul care se va naște, care va trebui crescut și educat, nici gospodăria care e de o importanță capitală în căsnicie și nici

măcar o profesiune care ar fi de îndeplinit. Profesorul Bar, în prefața unei cărți de Puericultură, editată în 1921 se indigna împotriva feministelor „care au dat uitării cu o negligență neiertată educația femeii pentru maternitate“.

Feministele din toate țările și din toate timpurile însă s'au preocupat mereu de educația femeilor în vederea rolului lor viitor în familie. Dar ca să realizeze o școală feminină trebuie să aibă femeile „dreptul de vot“. Legile, regulamentele, programele și metodele sunt făcute de bărbați, cari le întocmesc după psihologia bărbătească și prototipul școalelor de fete sunt școlile de băieți. Asociațiile naționale și internaționale ale femeilor, moțiunile votate în urma discuțiilor din congresele femeilor, dovedesc conștiința profundă și preocuparea lor constantă pentru tot ce privește familia și maternitatea. Nu mai departe decât în ultimul congres al Federației Internaționale a Femeilor Universitare, chestiunea capitală ce s'a discutat la Amsterdam, a fost „Cum s'ar putea împăca cerințele profesiei cu datoria imperioasă a femeii ca mamă și conducătoare a gospodăriei?“ Prima manifestare a femeilor din Suedia, după ce au căpătat dreptul de vot a fost organizarea unei expoziții de utensile și invenții de gospodărie, care să permită femeii a îndeplini cerințele igienice, de confort și estetică în căsnicie, cu maximum de efect, prin minimum de cheltuială de timp, de efort și de material. În străinătate, și mai ales în țările nordice, învățământul menager a ajuns la o perfecțiune și a căpătat o dezvoltare de care noi nu ne putem da socoteală, cu procedeele noastre empirice și mijloacele noastre reduse și rudimentare. În Elveția femeile muncitoare au cerutele însăși o asemenea pregătire suplimentară și s'au format grupări și asociații de fete tinere la Bale, Coire, Zürich și Berna în vederea căpătării unei astfel de pregătiri. Aceeași uniune a femeilor pentru apărarea intereselor feminine, care au cerut introducerea educației maternele ca centru de interes în școlile de fete, a intervenit pe lângă cei în drept, pentru a se da o jumătate de zi, *ore de puericultură practică și cunoștințe de igienă și puericultură teoretică*, scoase din această practică, fetițelor din cursul complementar și ucenicilor de pe lângă diferite instituții industriale și comerciale.

În toate țările însă s'au început cu pregătirea personalului. Școlile noastre menajere așa cum sunt încă organizate, nu sunt ceea ce am dori, mai ales în privința pregătirii mamelor din toate clasele sociale, și a gospodinelor din clasele mijlocii. Ar trebui întâi format un personal destul de amplu cultivat spre a înțelege

partea științifică a pregătirii și scopul absolut educativ și formativ ce trebuie să dea învățământul lor. Același lucru cu puericultura : pentru a avea educație pentru maternitate trebuie să avem *instituții desăvârșite* de îngrijire și educație a copilului și personal anume pregătit ca să poată îndruma și îngrijirile ce constituiesc puericultura și educațiunea viitoarelor mame. În acest sens este un început la Cluj și în școala de Puericultură și Educatoare din București.

Când vom izbuti să avem această pregătire a mamelor pe o scară cât de întinsă nu va mai fi nevoie de nici un fel de propagandă pentru a face pe femei să se ocupe de copilul său. Capacitatea câștigată în exercițiul unei funcțiuni atât de firească femeii, o va face să găsească cu orice preț, vremea necesară să se îngrijească de copilul său și mai ales îi va da posibilitatea să întrebuințeze cât mai bine timpul cât îi rămâne pentru familie.

Dar dacă rolul cel mai important al femeii în activitatea socială e rolul ei în familie și fructele educației instinctului matern, vor folosi în primul rând aci, scopul educației maternității, caracterele sale secundare, care fac individualitatea și originalitatea personalității feminine, trebuie să fie promotoriile activității sale în toate domeniile; baza și criteriul activității lor sociale.

Nu toate femeile au norocul să fie mame și multe nu își cheltuiesc în exercițiul maternității toate resursele infinite ale acestei energii. De aceea e nevoie a se accepta aceste energii naturale și a le întrebuința în toate domeniile culturii omenești. Educația trebuie să ridice maternitatea, din planul inferior al instinctului, în acela de funcțiune umană și să dea tendințelor ce pornesc din acest instinct o *orientare socială*. Astfel maternitatea va determina în mod firesc și necesar rolul femeii în societate, rol care-și va avea rădăcina biologică în sufletul tuturor femeilor în care doarme acum necunoscută și ascunsă o putere ce nu așteaptă decât prilejul, care-i, va permite să iasă la lumină și să capete îndrumare. O transformare se va întâmpla în lumea întreagă.

Câte femei celibatate, sau soții fără copii, sau femei care și-au îndeplinit rolul matern, dar nu și-au istovit puterile, își risipesc înzadar facultăți latente, daruri necunoscute? Câte nu sufăr din cauza acestor energii înăbușite, la câte nu se pervertesc aceste forțe instinctive neîntrebuințate? Ce este acreala fetelor bătrâne, răutatea și bârfeala babelor de mahala, dacă nu o deviere și o degenerare a acestei energii? Dar când împrejurările le dau

prilej să se manifeste, să se utilizeze pe alt plan decât al familiei, nu vedem noi oare pe aceste femei devotându-se unor activități binefăcătoare, ce le face fericite? . . .

Scopul biopoliticii în toate domeniile, este de a vindeca relele sociale și a le preveni înlăturând cauzele. Dar cine poate mai bine îndeplini acest scop curativ decât mama al cărui instinct s'a luminat și a devenit putere de educație?

Azi compasiunea se ridică din planul milei, al impulsului de a ajuta imediat la ușurarea suferinții, în planul social al asistenței. Răul se previne mai mult decât se vindecă. Astfel igiena publică se preocupă în primul plan a suprima cauza epidemiilor, a le prevenii prin o îngrijită profilaxie, a forma, ca să zicem așa, o *conștiință fizică*, în care preceptele de igienă să devină, oarecum, organice. Dar cum se poate forma o astfel de conștiință decât prin educațiunea publicului? Deci *Higiena este în funcțiune de educațiune*.

Criminalii și delinquenții nu sunt deasemenea decât niște „deviați” și conștiința modernă nu se mulțumește numai cu pedepsirea și împiedecare lor de a face rău. Ea cere ca ei să fie îndreptați, adică *reeducați*.

Protecțiunea tineretului cu ocrotirea copilului de toate vârstele, a sugarilor, a copiilor din vârstă preșcolară și școlară, a adolescenților în orientarea profesională, în ucenicie, în îndrumarea morală apoi protecțiunea copiilor anormali, combaterea morbidității și organizarea recreației, a vacanțiilor celor lipsiți de bucurii și mijloace, a terenurilor de joc etc., devine după cum se vede un întins *serviciu social*, în care funcțiunile maternității își vor găsi cea mai nobilă și mai utilă întrebuințare. Toate aceste influențe sociale sunt educative, educația de azi se face numai prin iubire, iar iubirea pentru cel mic și slab este mai ales atributul maternității. Rolul femeii aci ar fi deci covârșitor.

Chiar în domeniul industriei și al comerțului rolul educației devine din zi în zi mai important. Cea mai mare parte din problemele puse aici nu se pot soluționa tocmai din pricina lipsei de educație. Oamenii din vremea noastră încep a se dumeri care este cauza atâtor opoziții ascuțite care paralizează munca și reduc omenirea la mizerii și suferințe de nedescris, pentru a se obține adeseori un rezultat neîsemnat în conflictul dintre capital și muncă. De aceea au înființat *secretariatele sociale*, care caută să-și dea seamă de nevoile familiilor lucrătorilor, de nemulțumirile lor și sugerează măsuri pentru a preveni conflictul și a obține ame-

liorări cu o clipă mai de vreme, împiedecând izbucnirea lui. În aceste oficii s'a simțit nevoia intervenției feminine și s'a chemat ca auxiliare femeile, de pe urma cărora s'a observat răspândirea întinsă a unui spirit de bunăvoință și împăciuire. Ori unde ființa omenească suferă, e apăsată, lovită, lăsată în părăsire e nevoie de cooperarea femeilor cu sufletul lor de mame și educatoare. Pretutindeni s'au mobilizat armate de femei ca să îndeplinească toaie aceste misiuni, în care calitățile lor se pot atât de bine utiliza pentru progres, pace prin devotament luminat. Educațiunea lor, ca agente *responsabile*, este pretutindeni necesară și această educațiune în vederea unui ideal social, caută să se dea în așa numitele „Școli sociale“ ce se înmulțesc pe zi ce merge în țările din apus. Cele mai vechi școli de acest fel, s'au înființat în Londra 1892 de către Miss Swell și Miss Uill, școli cari funcționează și azi ca anexe ale Universității din Londra. În America s'au creiat adevărate laboratorii sociale pe lângă Universități, iar cel dintâi laborator social, adică diferite opere sociale, ținând de Universitate, în care să se poată observa și experimenta în spiritul educației morale, a fost creat la *Vassar College*, prima instituție de cultură superioară a femeii, în lume. Școlile sociale așa cum funcționează azi sunt mai mult școli înființate de femei și pentru femei, atât în Europa cât și în America. Diplomatele colegiului *Vassar*, au devenit campioanele Acțiunii sociale din Statele Unite. Așa de pildă, închisoarea de femei a statului din Arkansas, este condusă de o veche studentă din *Vassar College*, după principiile lui T. M. Osborne, apostolul reformei penitenciare în America și deținutele nu cunosc nici fiarele la mâini și la picioare, nici carceră și nici *celula*. Dintre diplomatele acestui colegiu se recrutează personalul și secretarele din toate societățile și operele filantropice din lumea întreagă. Acele dintre absolventele colegiului cari se mărită și nu au o profesiune anumită își întrebuințează timpul liber în diferite opere sociale și mai ales în protecțiunea copiilor. Ele devin tutrice (probation officers) sau curatrice (juvenile superiors) pe lângă copiii abandonați sau trimiși înaintea tribunalului de copii. Invățămintele cele mai savante din școlile sociale nu se rătăcesc în domeniul abstracțiunilor; metoda de laborator controlează condițiunile în care se poate lucra, dă o siguranță în ceea ce privește rezultatele și elaborează experiențe a căror greutate și importanță merge crescând. Practica ocupă un loc din ce în ce mai covârșitor în activitatea laboratorului și în practică se pune accentul pe individualizarea cazurilor asupra cărora se acționează.

Intr-o asemenea muncă socială, facultatea de a observa și a aprecia cu justeță caracterele individuale și a le trata așa cum cere fiecare, care e caracteristica femeii, face aptitudinea ei deosebită pentru operele sociale. Educațiunea, punând în valoare acest caracter secundar al maternității, prin pregătirea femeilor la maternitate, va servi și la carierele sociale la care vor putea ajunge fetele mai târziu.

În schimb mamele însăși, nu numai femeile celibatate, au nevoie de un ideal social, pentru a-și îndeplini mai bine rolul lor în familie. Familia, oricare ar fi devotamentul părinților pentru copii, poate ușor deveni o școală de egoism, dacă nu există la mamă, în special, ideea de datorie socială. Iar grijile și educația unei familii, ori cât de mult timp ar cere unei mame, tot îi mai dă răgaz și pentru activitatea socială și datorile ei de cetățeană dacă a avut pregătire pentru aceasta, dovadă absolventele Vassar-Collegiului, despre cari vorbeam. Cultivarea geniului matern trebuie deci să fie baza rolului social al femeii și al culturii sale generale, oricare ar fi profesiunea căreia se destină. Intensificarea caracterelor feminine ale fetelor nu le poate aduce nici un prejudiciu într-o carieră în care ar concura cu bărbații, din potrivă. Bineînțeles pregătirea lor tehnică nu trebuie să sufere nici o scădere, studiile și ucenicia pentru profesiune trebuie să fie identice cu aceea a concurenților lor masculini. Dar *calea* pentru a ajunge la scopul urmărit nu trebuie să fie identică la băieți și la fete. *Ceea ce constituie superioritatea este originalitatea, iar originalitatea femeii este tocmai în trăsăturile feminine ale spiritului său. Deci nu copind servil și imitând felul de a lucra al bărbaților vor izbuti femeile în concurența cu ei.* O formare și o orientare potrivită naturii feminine le va îndruma de preferință spre acele ocupațiuni pentru cari le face mai apte puterea lor de influență personală și de a individualiza, adică spre operele de educare, reeducare, tutelare, ocrotire și împăcare și pentru care bărbații sunt mai puțin apti. Apoi cu cât se va specializa munca în diferitele ramuri de activitate umană și rolul omului se va diferenția, cu atât poate se va atenua și concurența între bărbați și femei, fiecare îndrumându-se spre acele profesii pentru cari se vor găsi mai calificări.

Dar pentru ca femeile să ia conștiință de sine și să se afirme așa cum sunt, fără șovăire, trebuie să li-se dea o deplină libertate. Numai când vor fi în măsură să-și exercite toate drepturile și toate datorile sociale, vor putea să-și înțeleagă misiunea în toată complexitatea ei. Iar geniul matern, luminat printr-o educație

potrivită, le va călăuzi pe calea cea dreaptă, mentalitatea lor de mame generalizată la toate femeile le va da o vedere clară și completă asupra misiunii lor întregi: în familie și în societate. Fața lumii atunci se va schimba și progresul social își va lua nou avânt.

Izabela Sadoveanu.

Anchetă socială.

Problemă de alcoolism, prostituție și cerșetorie.

- Marin Vasile*: Născut în 1877 în Brașov, gr. or. român; muncitor ocazional fără domiciliu, alcoolic, trăind în concubinaj cu
- Marcu Silvia*: Născută în 1884 în Brașov, gr. or. român; muncitoare prostituată, alcoolică, trăind și din cerșetorie și având doi copii:
- Roza*: Născută la 2 Februarie 1908 în Brașov;
- Zoe*: Născută la 4 Aprilie 1910 în Brașov;
- Rude*: Marin Constantin de 68 ani, de meserie zarzavagiu, tatăl lui Vasile; Anica Marin de 55 ani, mama lui. Ionică Marin de 18 ani agricultor, vărul lui Vasile; locuiesc toți, str. Romană Nr. 6.
- Copii*: Botezați la biserica Sf. Gheorghe de preotul Vasile Iliescu.
- Nașe*: Marina Teodorescu spălătoreasă, str. Maidanului Nr. 8.

- V. Marcu de 37 ani referat de Societatea antialcoolică ca bețiv de ultimul grad, fără domiciliu, fiind răspunzător pentru doi copii și nevastă, care trăiesc din cerșetorie. Nevasta și copiii dorm noaptea la azilul de triaj. Telefonat azilului de triaj să anunțe asistența în caz de revenirea vreunuia din soți. **Referat. 14.V.1914.**

Azilul de triaj telefonează, că a reținut femeea cu cei 2 copii și îi trimite sub escortă la Soc. de asistență. **17.V.1914.**

Silvia Marcu de 30 ani, născută în localitate din părinți necunoscuți, a fost crescută la azilul de copii local, până la vârsta de 8 ani, când a fost plasată în diferite colonii. Nici la o familie n'a stat mai mult de un an și de nici una din aceste familii n'a rămas atașată. La vârsta de 12 ani, înarmată cu un certificat de naștere **Femeea cu cei 2 copii la Soc. de Asistență**

și hainele de pe dânsa, a intrat la stăpân. Viața de servitoare i-s'a părut insuportabilă. Nu putea tolera restricțiunea libertății ei și nu se putea obișnui cu munca sistematică. După 2 ani de serviciu, în care timp a schimbat 18 stăpâni, a intrat ca muncitoare la fabrica de tricotaj „Stela“ cu leafă derizorie, care abia îi ajunge să-și plătească casă, masă, la o bătrână din str. Maidan No. 38. Ca să se poată îmbrăca, a făcut prostituție la vârstă de 15 ani. A început cu actualul ei bărbat care era muncitor la aceeași fabrică. La îndemnul lui, s'au mutat împreună luând o cameră cu chirie și mâncând ce puteau și unde ajungeau. Părinții lui Vasile, cari trăiesc în str. Romană No. 6 și sunt oameni foarte cumsecade, au căutat să-și abată băiatul dela concubinaj, vroidnd să-l căsătorească în casă, și să-i lase lui mica gospodărie, cu grădina de zarzavaturi, din al cărui produs trăiesc. Vasile însă nu vroia să-o răsească, fapt care a supărat pe bătrâni așa de mult, încât au luat pe lângă dânsii un nepot de moștenitor și l-au desmoștenit pe Vasile. Pentru Vasile și concubina sa a alternat o epocă de trai bun cu chefuri, cu alta de neagră mizerie. Când Silvia avea „mușterii buni“ trăiau din belșug, beau vinuri din cele mai bune, când se terminau banii, răbdau. De muncit, munciau tot mai rar, petrecându-și nopțile în chefuri și beții. Vasile se îmbăta tot mai des, și o bătea dacă nu aducea bani acasă. Dânsa se angaja și cu ziua ocazional când nu avea altă soluție de câștig. Au trăit în felul acesta 6 ani cu mici întreruperi, când sau unul sau altul dispărea deacasă pentru câțva timp. La vârsta de 18 ani a întâlnit un „flăcău frumos de tot“, care a luat-o cu dânsul la Galați. Nu știe cine a fost, dar au trăit bine 5 luni, după care timp el a dispărut fără urme, iar dânsa a rămas gravidă fără nici un ban.

În starea ei surescitată, singură, cuprinsă de o groază pentru viitor, o chinuia dorința revenirii la Vasile, singura ființă care era atașată de dânsa prin sentiment. Nevăzând nici o altă scăpare din situația ei disperată, a început să cerșească. Starea ei reprezentând acel mister al vieții, înaintea căruia se închină tot ce este uman, a ajutat-o ca în scurt timp, să aibă adunați banii necesari pentru drum. A revenit la Vasile, pe care l-a aflat într'o stare cu totul decăzută. A născut la gazda lor, care i-a dat mână de ajutor. Și-a alăptat singură copilul, trăind exclusiv din cerșit. Vasile lucra ocazional, dar bea tot ce câștiga. Copilul acesta a murit la vârsta de 2 ani și 2 luni de „fierbințală“. În urmă au trăit mai mult despărțiți, dar aveau relații continuc. Silvia a continuat să trăiască din cerșetorie, iar Vasile din muncă ocazională, sau bani luați dela

dânsa. La vârsta de 24 ani a născut pe Roza, fără ca să știe cine este tatăl, iar la 26 ani pe Zoe, al cărui tată este Vasile. Silvia trăește și acum din mila altora. În prezent nu au locuință, că proprietarul vechi i-a evacuat de cinci săptămâni, pentru că n'au plătit restanța de chirie de 400 lei. Dorm unde pot, când este frumos în parc, când este mai frig, la azil. Cu Vasile se întâlnește rar, aproape întotdeauna este beat și furios.

Silvia este o femeie de statură mijlocie, cu un fizic destul de robust, simpatice la înfățișare. În maniere blândă, conciliantă. Sinceritatea, cu care fără întrerupere și-a spus istoria, lasă impresia de fire deschisă, comunicativă și destul de naivă. Privirea, cu care din când în când își învâlește copiii, ca în loc de haine, trădează o iubire adâncă pentru dâșii. La întrebarea dacă îi place acest fel de a trăi, răspunde fără șovăială că nu, dar nu are nici o altă posibilitate. Tremură în deosebi pentru copiii, ca să nu răcească, sau să nu-i muște vre-un șarpe, dormind sub pomi. Existența copiilor nu o neliniștește pentru moment, are convingerea, că până sunt lângă dânsa, o să fie îngrijiți bine. Sugestia de plasarea lor într'un azil o îngrozește și schimbă brusc atitudinea prietenoasă în ostilitate furioasă. „Dumneavoastră nu știți ce însemnează să fii câinele nimănui, eu cunosc amarul acestei vieți. Mi-aș fi dat viața pentru o scântee de iubire adevărată, simțeam ca copil că trebuie să existe ceva ce să umple sufletul meu, ceva de ce n'am avut parte niciodată. De aveam o mamă, nu așungeam unde sunt astăzi. Mai bine omor copiii și pe mine, decât să-i las la o viață pustie. Acum, o bucăică de pâine din mila altora împărțită în trei, ne cade bine, o mâncăm vesele, căci ne iubim. Nu văd de ce vreți să ne faceți rău, când noi nu v'am păcătuit cu nimic“.

Potopul de lacrimi secundat de urletele copiilor, dau dovadă că am nimerit un punct foarte sensibil. A fost nevoie de promisiuni solemne, că fără voia ei, nu o să procedăm la plasarea copiilor, pentru ca să se liniștească.

Roza, o copilă blondă, de 6 ani cu șuvițe buclate de aur un zâmbet senin, dulce, provocat de ochisorii ei de culoarea cerului și două gropițe afundate în obrăjorii ei rumeni. Par'că natura înadins a voit s'o compenseze pentru nașterea ei nenorocită. La întrebările puse, răspunde prompt, și destul de inteligent cu obrăsnicia și siguranța copiilor de stradă. Este îmbrăcată în zdrențe, în picioare având niște pantofi de două ori măsura ei. N'a fost bolnavă niciodată; nu este vaccinată, are dinții cariați.

Zoe, de 4 ani, este contrarul sorei sale, brunetă, de o paloare

pronunțată, cu ochii mari negrii. Pare a fi foarte timidă, și serioasă. Pentru etatea ei este prea puțin dezvoltată, slabă și anemică. Afirmativ, a fost numai odată bolnavă mai rău, de răceală, două săptămâni. N'a tratat-o nimeni. Nu este vaccinată. Are dentura foarte cariată și slabă.

Familia până la noui dispozițiuni, plasată în camera de rezervă a districtului. S'a procedat la deparazitarea și curățenia lor, dându-li-se și îmbrăcăminte din depozitul de vechituri al oficiului. Fiind camera aceasta înzestrată cu o sobă pe care se poate găti, Silvia a primit materialul și instrucțiunile necesare pentru prepararea mâncărilor pe ziua aceea.

18. V. 1914. Clienta și copiii luați la dispensar pentru vizită medicală.

Doctorul Pascu află clienta bolnavă de blenoragie; luat măsurile necesare și pentru examen Wasserman.

Clienta și
copiii la
vizita me-
dicală

Roza perfect sănătoasă.

Zoe contaminată de blenorag e. Dr. Popescu află fetița subalimentată, cu anemie pronunțată, ganglioni măriți și contaminată de blenoragie. Se impune tratament imediat.

19. V. 1914. Clienta are Wasserman pozitiv și blenoragie, copii Wasserman negativ. Se recomandă internarea clientei în spital, cciace

Clienta
are bleno-
ragie și
Wasser-
man po-
zitiv

dânsa refuză categoric.

Luat măsuri pentru internarea copiilor în azilul de copii și internarea clientei în spitalul de boli venerice. Persuadarea clientei lăsată pentru un moment mai oportun.

20.V. 1914. Seara asistenta anunță pe Silvia că vrea să-i arate cum se prepară o mâncare foarte bună și economicoasă, care o să placă fetițelor foarte mult. Asistenta aduce toate cele necesare având grija să aducă și prăjituri pentru copii și toate trebuincioasele pentru un ceai. În cursul preparativelor, asistenta sondează terenul unei apropieri cu copii și Silvia, oferindu-se să stea și dânsa la masă, fiindcă, îi place mult această mâncare. Silvia fericită de a avea prilejul să-i facă acest serviciu, primește bucuros idea. Cina decurge în cei mai buni termeni, clienta exprimându-și dorința de a se stabili și de a fi capabilă să-și întrețină copilașii, ca alți oameni cumsecade. Asistenta grăbește să ia firul discuției, prezentând pericolul care o amenință prin bolile de care este atinsă. Schițează posibilitatea de a deveni nebună, fără ca să se poată vreodată vindeca și atunci copilașii ei vor trebui să se lipsească de iubirea ei și vor fi „câinele nimănui“. O face să înțeleagă că Zoe este serios bolnavă și trebuie dusă la spital. De ce n'ar merge atunci și Roza să stea cu dânsa până se va vindeca. Ar fi cu mult mai ușor pentru Zoe.

Iar în timpul acesta și dânsa s'ar trata la spital. Până Zoe va fi complet restabilită, asistența se va îngriji de o locuință convenabilă și se va ocupa de posibilitatea unui câștig ca să-și susțină singură copiii. Adevărat că este greu să se despartă de copii, dar trebuie să facă acest sacrificiu în interesul lor. Schițând ademenitor viitorul într'un cămin propriu, cămin onest și liniștit, care să asigure copilașilor o altă existență și poziție socială decât până acum, clienta pare a ezita. Roza este frumușică, n'are nevoie decât de o creștere bună și onestă, ca să aibe șanse frumoase în viață. Altfel continuând traiul actual, vor ajunge ambele prostituate. Clienta cere amânare o zi ca să poată decide.

În ziua de 22 Silvia a eșit dimineața în oraș, cu fetițele și 23.V.1914. nu s'a întors decât seara târziu, beată. Copilița mai mare spune, **Silvia bea**, că mama sa a cerșit iar, și în urmă a intrat la cârciumă de unde nu era chip s-o scoată. Abia într'un târziu cu ajutorul unui bărbat necunoscut, a reușit fetița s-o aducă acasă. Roza mărturisște că mama sa bea mult.

Văzută părinți lui Vasile, oameni foarte rezonabili și cu multă 24.V.1914. bunăvoință. Adânc întristați, iau la cunoștință mizeria Silviei și a **Părinții lui Vasile**. băiatului lor exilat. Îi doare, dar nu pot ajuta cu nimic, ei nu vor să-și turbure liniștea bătrânețelor în mod inutil. Dâșii au încercat tot posibilul ca să-l îndrepte, dar fără rezultat. Contra Silviei n'au nimic, ea este o prostituată, care în ochii lor își urmează mersul normal al vieții ei. Despre Zoe nu cred că este copilul lui Vasile. Dâșii a avea din ce să-i ajute, căci modest, dar au asigurat traiul lor, însă nu înțeleg pentru ce să repare dâșii acum, când avertizările lor de odinioară au fost luate în bătae de joc. Cu toate acestea, dacă asistența crede că este bine, dâșii pentru liniștea conștiinței lor, vor să contribuie dela distanță, la ușurarea situației copiilor, dar fără să aibă contact cu dâșii.

„Noi am îmbătrânit în cinste și în omenie, nu vrem ca acum la bătrânețe să ne arate lumea cu degetul“.

Nepotul, care în familie a luat locul lui Vasile, este de 19 ani, se numește Ionică și este băiatul unui frate de-al bătrânului, din alt sat. Este un băiat bine dezvoltat; face toată gospodăria casei. Se înțelege bine cu bătrânii. Dânsul spune că Vasile din când în când vine noaptea la casa bătrânilor, cerând de mâncare și bani, dar fără știrea lor. Afirmativ bea acum mai mult ca ori-când. La întrebarea că undese poate afla, spune că hoinărește tot timpul. Câteodată doarme la ei în grajd, având însă totdeauna grije să plece disdedimează, să nu dea față cu părinții lui. Asistenta îl roagă ca să facă cumva să-l poată vedea și dânsa.

Diagnostic sumar.

24. V. 1914.

- Roza* : perfect sănătoasă, dinții cariati.
- Sănătatea :** *Zoe* : Infectată de blenoragie, ganglioni măriți, anemică, sub-alimentată, dinții cariati.
- Silvia* : Infectată de blenoragie și sifilis, alcoolică.
- Economice :** Nici un câștig ori avere, trăesc din cerșetorie. Trăiesc în concubinaj, tatăl nu poartă răspunderea familiei, fiind și dânsul alcoolic.
- Purtarea :** Intreaga familie vagabondă, nedisciplinată, *Silvia* prostituată, fără simț de răspundere.
- Terapia Socială :*
- Sănătatea :** *Zoe* internată la azilul de copii, pentru refacerea sănătății.
- Silvia* internată la spitalul de femei pentru tratament.
- Economice :** *Roza* fiindcă n'are unde sta, o internăm la azilul de copii. În răstimp căutăm o ocupație *Silviei*, pentru când va fi sănătoasă, unde să poată sta cu copiii. Asistența trebuie să suporte în întregime familia până se va afla o soluție.
- Purtare :** *Silvia* abținută de la alcool și prostituție, antrenată pentru viața normală, cu deprinderi sistematice și ordine.

Copilele puse într'un mediu prielnic se disciplinează singure.

25. V. 1914. *Roza* și *Zoe* internate la azilul de copii. *Zoe* plasată direct în pavilionul bolnavilor și supusă tratamentului imediat. Clienta s'a liniștit văzând curățenia și ordinea din institut, însă s'a despărțit foarte deprimată de copii. Pus în curent Directorul azilului și șeful secției respective cu situația copiilor și a mamei, punând în vedere că asistența are scopul ca să mențină integritatea familiei după vindecarea mamei.

27. V. 1914. Clienta intrată la spitalul de femei din str. Oituz, având de medic curant pe Dr. Solomon. Atât Dr. Solomon cât și menajera spitalului sunt gata să-și dea întreg concursul pentru refacerea morală a clienței. Cu scopul de a o instrui la întreținerea unei gospodării, pentru moment clienta va avea însărcinarea de a face curățenie în saloanele bolnavilor, ca astfel să se deprindă cu regulile elementare de igienă. În urmă, rămâne să fie trecută la bucătărie unde sub supravegherea directă a menajerei să învețe a găti.

15. VI. 1914. Clienta se poartă bine, se silește să învețe cât de mult în vederea gospodăriei ei viitoare, căci duce mult dorul copiilor și este impacientă să-i vadă lângă dânsa iarăș.

20. VI. 1914. *Zoe* progresează în restabilirea ei, s'a ingrășat un kilogram și jum. Deși sunt încă străine, dar le place mult în azil. *Roza* a devenit favorita tuturor. Infirmiera secției în care este dânsa, i-a

făcut două rochițe adorabile și i-a cumpărat o fundă în păr, care în mod evident o face fericită. Roza este foarte asociabilă și serviabilă.

Ionica vine la oficiu să anunțe că Vasile este bolnav în grajdul părinților lui. Lasă impresia de a fi nebun. Părinții nu vor să-l aducă în casă. — Văzut Vasile, care de fapt e în stare desperată. Anunțată salvarea să-l transporte în spital.

10. VII.
1914.
Vasile bolnav.

Transportat la secția de nervi, Vasile pare a se fi liniștit puțin. Va fi supus unui tratament de dezintoxicare.

14. VII.
1914.

Asistenta întovărășită de Roza îl cercetează pe Vasile la Clinică. Roza în rochița ei primită cadou cu o fundă albastră făcută dintr'o bucatăică de mătase, cu un mănunchi de flori culese din grădina azilului pare a fi o bucatăică din soare, din veselie, din viața fericită însăși. Toată ființa ei revarsă lumină, pe unde ea trece apar zâmbete, involuntar. În tramvai, într'o secundă a concentrat atenția călătorilor cari o mângăiau cu ochii. Sosiți la spital s'a intimidat și de emoție obrajii ei s'au înbușorât și mai mult. Ajuși în fața lui Vasile surprinderea l-a paralizat complect. Fetița îndemnată de bunul ei simț natural, fără vorbă i-a întins mănunchiul de flori și într'un hohot de plâns s'a aruncat în brațele lui Vasile. Scena nu se poate descrie; fața lui Vasile trăda o durere surdă, exprimată în linii înpietrite. Toată ființa lui trăda că trece printr'o criză, un fel de deșteptare a eului său mai bun, dându-și însă perfect de bine seama că este prea târziu. „Tată tu ce faci, de ce ești aici?“ întrebă fetița mângăindu-i mâna, „și tu și mama și Zoe bolnavi?“. Urmează o serie de întrebări în timp ce asistenta se ia la vorbă cu bolnavul vecin, ca să nu-i stingherească în vorbele lor, căutând însă ca să prindă firul conversației lor. Vasile i-a zis într'un rând Rozei „fetița tatei“. Faptul acesta i-a dat asistentei ideea de a căuta cât se poate de repede ca să le dea copiilor aceștia un nume și o situație legală în lume. După câțva timp Roza a fost înlăturată și dată în grija infirmierei, iar asistenta i-a expus lui Vasile situația actuală a familiei și programul pentru viitor, întrebându-l care este atitudinea lui față de copii și de concubină. Vasile n'are nici o părere, vede că viața lui a fost o serie de greșeli și vicii, dar el nu se simte vinovat, le-a făcut dintr'un imbold intern. El n'a fost om rău, n'a făcut nimăruși nici un rău, dar n'a putut rezista imboldului de a bea și a vagabonda. „Este în sângele meu, când începe să fiarbă, aș plesni dacă n'aș pleca“. Cu Silvia m'am înțeles bine, mi-a fost drag de ea că este o femeie bună și copiii mi sunt dragi, — deși

24. VII.
1914.
Asistenta
întovărășită
de Roza fa-
ce vizită lui
Vasile.

Roza nu este a mea, — dar nu i-am putut ajuta cu nimic. La întrebarea de ce nu s'a căsătorit cu dânsa, spune că n'a vrut să și ia răspunderea. Ar fi însemnat împiedecarea libertății și independenței lui. Faptul că Silvia a fost prostituată, nu l-a supărat „trebuia și dânsa să-și câștige“, că el puțin i-a dat. La întrebarea dacă ar fi dispus, în caz că ar avea posibilitatea, să întemeeze un cămin cu Silvia și copiii, șovăește, spune că e prea bătrân și bolnav. Asistenta îi expune situația nenorocită a copiilor, cari sunt nelegitimi și desconsiderați din cauza aceasta. Expune greutatea sacrificiului pe care vrea Silvia să-l facă, impunându-și de acum un trai onest, de muncă în favorul copiilor. Și el trebuie să-și facă datoria, deși ulterior fiind și el răspunzător întrucâtva pentru decăderea Silviei, care era încă copilă de 15 ani când s'a atașat de dânsul, care era bărbat în toată firea. Răspunderea este deci și a lui. Pentru acest motiv și pentruca să răsplătească iubirea ce i-o poartă copiii, cari îl cred pe dânsul tatăl lor, să se căsătorească legal cu Silvia și să recunoască copiii de ai lui. Dacă nu se simte capabil, nu-i nevoie să stea împreună, dar să facă această formalitate pentru copii, ca dânsii să nu sufere din cauza nelegimității.

Vasile consimte la căsătoria cu Silvia în interesul copiilor.

Vasile consimte cu condiția ca Silvia să-i recunoască în scris dreptul de independență complectă. Astfel se face înțelegerea ca, căsătoria să aibă loc îndată ce asistenta reușește să împlinească formalitățile. Asistenta ia în scris consimțământul lui Vasile pentru căsătorie. Dela Vasile, asistenta după ce a dus-o pe Roza la azil, merge drept la Silvia, ca să-o pună în curent cu cele întâmplate. Silvia plânge de bucurie și din inițiativă proprie jură pe fericirea copiilor ei cari îi sunt tot ce are mai scump în lume, că nu se va mai atinge de alcool în viața ei. Și dânsa va arăta, că „și o prostituată se ține de jurământ“. Asistenta o asigură că nici prin gând nu-i trece să se îndoiască de aceasta.

Silvia jură să nu mai bea.

Silvia cere să vadă pe Vasile.

25.VII.1914. Vizitat părinții lui Vasile, cu scopul de a-i convinge să-și ierte copilul și să-l cerceteze la spital, punându-le în vedere scopul asistentei de a-i căsători legal.

Relații genealogice, asupra lui Vasile.

Bătrânii rămân intransigenți la toate expunerile, motivând că dânsii nu mai au copil. Nu vor să fie dezonorați printr'o astfel de alianță. Asistenta cere relații asupra genealogiei familiei.

Bătrânii admit că Vasile a fost de treabă până la vârsta de 16 ani, când a început să bea și să hoinărească. Se vede că seamănă cu un frate al mamei lui mama-sa, care a fost tot așa un

desfrânat și a murit în casa de nebuni. Cazul lui a rămas proverbial, deși mai erau băutori din amândouă ramurile, dar ca dânsul nimeni. Vasile n'a făcut nici o boală în afară de scarlatină, care a făcut-o la 6 ani. Și-a făcut școala cu succes destul de bun, dar din când în când fugea și-și petrecea timpul prin pădure, chiar și noaptea. Bătaia n'a folosit. Celălalt copil a murit de difterie la vârsta de 11 ani. Acesta a fost slab la școală, dar foarte liniștit. A fost tratat de Doctorul circumscripției, care însă a plecat deatunci. A mai avut doi gemeni, cari au trăit numai unul 5 zile și unul 4 zile. Ultimul copil a fost avortat în mod natural în luna VI-a.

Obținut dispensa formalităților de căsătorie civ.lă. Vizitat 26. VII. 1914.
 preotul Iliescu, unde au fost botezate copilele. Pus în curent cu cele întâmplate, preotul va aranja căsătoria, făcând formalitățile necesare. Au fixat ziua căsătoriei atât acelei civile, cât și a cele bisericești, pentru ziua de 28, după masă la ora 4. Luat dispoziții pentru a procura hainele necesare pentru Silvia și Vasile. Din partea Silviei va fi martore asistenta, iar din partea lui Vasile, Ionică, însă fără știrea bătrânilor. După căsătorie va fi o mică gustare în camera de rezervă a districtului. Fetițele vor fi aduse numai la gustare, ca să fie toată familia împreună.

I s'a dat Silviei îmbrăcămintea nouă și s'a cerut Dr-lui 27. VII. 1914.
 Solomon permisiunea ca Silvia să-și poată vizita bărbatul. Însărcinată Silvia să-i ducă hainele lui Vasile și să-i comunice data căsătoriei. Dr. Solomon va participa la căsătoria religioasă.

Internatul liceului de fete local anunță asistentei că are nevoie de două femei la curățit pentru 15/VIII. Asistenta s'a grăbit numai decât să vadă pe administratoarea internatului și să asigure unul din locuri pentru Silvia. Va avea locuință, luminat, încălzit, întreținerea ei și 500 lei lunar. Administratoarea se angajează bucuroș s-o ajute în refacerea morală și economică. Deși fetițele constituie o greutate în angajare, având însă în vedere situația dificilă în care se află familia, administratoarea o angajează.

S'a făcut căsătoria, totul a decurs în liniște. Preotul a ținut 28. VII. 1914.
 o cuvântare impresionantă, relevând importanța actului sfârșit. Fetițele au fost fericite, au adus multe flori dela azil și au înveselit mult pe cei prezenți. Vasile a fost tot timpul foarte trist și tăcut, Silvia a fost însă foarte veselă și fericită. După gustare familia a fost lăsată singură în intimitate. La ora 6 toți au plecat, ducându-l pe Vasile la spital, în urmă fetițele la azil. Silvia înainte de a merge la spital a trimis asistentei un mare coș de flori.

Formalitățile pentru căsătoriei îndeplinite.

S'a aflat loc pentru Silvia.

S'a făcut căsătoria.

cumpărate din bacșișurile obținute la spital. Inelele pentru căsătorie au fost cumpărate de Ionică, tot dânsul a cumpărat și bomboane pentru fetițe. Ionică a fost vădit impresionat de drăgălășia fetițelor cărora le-a spus să-i zică „unchiule“. Zoe așa cum este acum restabilită și îngrășată seamănă mult cu Vasile și Ionică.

4. VIII. 1914. Zoe și Roza la vârat. Zoe a fost trimisă la 3 August la colonia de vară din Techirghiol pe o lună, iar Roza în colonia de munte pentru copii, pe două săptămâni.
8. VIII. 1914. Vasile intrat în muncă. Vasile părăsește spitalul în 8 August. Asigurat lucru la fabrica „Iris“ de porcelan și închiriat pentru dânsul o cameră.
12. VIII. 1914. Vasile de-zertat. Telefonat dela fabrica „Iris“ că Vasile azi n'a mai venit la lucru. Tovarășii l'au văzut beat ieri seară. Căutat la domiciliu n'a fost găsit, n'a dormit acolo.
13. VIII. 1914. Vasile nu s'a prezentat la domiciliu.
14. VIII. 1914. Silvia raportează că Vasile a cercetat-o la spital făcându-i propunerea să fugă cu el și să trăiască ca mai înainte. I-a arătat banii cu care și-a vândut hainele noi, insistând să tragă un chef împreună. Vasile a fost în complectă stare de ebrietate. Silvia părăsește mâine spitalul și intră în serviciu. Asistenta îi spune să vină dela spital la district întâi ca să meargă împreună.
15. VIII. 1914. Silvia intră în serviciu. Silvia s'a prezentat disdedim'neață la district. Părea agitată. Asistenta i-a preparat un coș cu toate cele necesare, trei schimburi de lenjerie, trei rochii de spălat, trei perechi de ciorapi, o pereche pantofi, un mantou bun, trei șorțuri, trei prosoape, 6 baste, un săpun, un piepten, o perie de dinți, o perie de haine, ace și ață de cusut, o pereche de foarfece. I-a mai dat indicații cum să se poarte în serviciu, atrăgându-i atenția asupra bunăvoinței administratoarei, cărei în deosebi trebuie să-i intre în voce.
- La internat.* Clienta are o cameră simpatică, deși în subsol. Este destul de luminoasă, având două fereștri, bine aerisită și destul de mare pentru ele. Are un paț, un dulap, o masă și două scaune. Edificiul are încălzire centrală. Administratoarea și menajera sunt mulțumite cum se prezintă clienta.
16. VIII. 1914. Adus două paturi de copii, complect asortate pentru Roza și Zoe, două noptiere, două covorașe, și câteva tablouri din magazinul de vechituri al districtului. Silvia este mulțumită cu locul, dar îi e frică, că nu va corespunde. Abia așteaptă să vină fetițele să fie iar împreună.

Roza reîntoarsă dela vârat, a fost scoasă azi din azil și adusă mamei acasă. Fericirea amândurora este mare. Silviei îi place la internat, lucru nu este greu și circulația mare o amuză. 19. VIII. 1914.

Zoe într'o culoare splendidă s'a reîntors dela mare. fiind complet sănătoasă, a fost scoasă azi și ea din azil și dusă mamei. Fericirea e complectă. Camera este plină de diferite plante și foarte curată. Cuvertura de pat este înlocuită cu una albă ca zăpada, primită în dar dela menajeră. Silvia a cârpit-o, a spălat-o și a călcat-o frumos, și acum este obiectul ei de mândrie. 4. IX. 1914.

Camera face dovada unei mâini pricepute în a aranja. Administratoarea anume a fost personal să se intereseze cum o să fie plasate copilele.

Roza umblă la grădina de copii din vecini. Menajera dă mâncarea Silviei să și-o ducă în cameră ca să mănânce cu fetițele. Dânsa nu cumpără decât un kilogram de lapte în plus, încolo primesc mâncare din belșug. Asistența a adus trei rânduri de îmbrăcăminte pentru fetițe. 11. IX. 1914.

Dat pentru fetițe două paltonașe, și două rânduri de îmbrăcăminte de iarnă. Familia este fericită și veselă. Fetițele primesc mereu diferite cadouri dela fete și profesoare. Roza este favorita întregii școli. Primește și cadouri de bani, pe care dânsa îi aduce cu grijă mamei, ca să-i păstreze; are deja 280 lei adunați astfel. Zoe numai 80 lei. Administratoarea și menajera sunt mulțumite cu serviciul Silviei; dânsa își dă toată silința să fie cât mai corectă. Duminică după masă, când are liber, se joacă cu fetițele, își aranjează camera și plantele și seara merge la biserica din vecini. Bani din serviciu și-i adună, n'a dat nici un ban decât pe lapte. 2. X. 1914. **Familia prosperă.**

Vasile în spital cu delirium tremens. Ionică a venit la district să spună. Ionică este bucuros de progresul familiei și-și exprimă dorința de a le vizita când va avea timp. 8. X. 1914. **Vasile are delirium tremens.**

Vasile a sucombat la spital azi dimineață. Anunțată familia și procurată îmbrăcăminte de doliu decentă. Bătrânii s'au împăcat cu mortul și l-au dus acasă. 10. X. 1914. **Vasile mort**

Înainte de înmormântare cu 2 ceasuri a sosit la casa mor-tului Silvia cu fetițele. Hăinițele lor negre contrastau impresionant cu albul crisantemelor din brațele lor, destinate pentru tatăl lor. 11. X. 1914. **Înmormântarea la casa părinților.**

După o înțelegere anterioară Ionică le-a așteptat la poartă, a luat fetițele și le-a introdus în casă, iar Silvia așteaptă la poartă. Fetițele într'adevăr erau adorabile, gătite frumos, cu o tristețe neliniștită pe față. Erau instruite să sărute mâna părinților tatălui lor și în urmă să așeze florile pe catafalc. Roza intrase întâi. La ve-

derea tatălui ei mort cu un gest desperat se aruncă la prea înalțul catafalc strigând cu plâns amar numele tatălui ei. Vrând să se apropie de tatăl ei fetița se împiedică, căzu mototol peste florile scăpate din brațe lovindu-și capul de sicriu. Mama și tatăl lui Vasile înțeleseră numai decât că sunt copii băiatului lor și pătrunși de izbucnirea sinceră de durere a fetiței, s'au plecat deodată s'o ridice. Roza pentru a doua oră în viața ei făcu minune. Bătrânii o ridicară și-i ștergeau lacrimile duios. În urmă Zoe, văzând pe toți plângând a început deasemenea să plângă. Roza se lipea înfricoșată de mâna bunicii, sărutându-o și udându-o cu lacrimi, par'că ar fi înțeles că dânsa trebuie să dea o luptă acum. Iar bătrânul se uita trist la Zoe, contemplând cât de mult seamănă cu Vasile când era copil. Deodată Zoe îngrijorată se uită împrejur: dar mama unde este? Bătrânul își încreți fruntea, pe urmă făcu lui Ionică un semn afirmativ. Silvia a intrat umilită, plângând. A îngenunchiat înaintea bătrânilor, sărutându-le mâinile și spunând mereu că ea nu-i vinovată. Bătrânul a ridicat-o fără să-i vorbească. În acest timp s'a adunat lumea la înmormântare. Mama lui Vasile a ținut mereu mâna Rozei și bătrânul a Zoiei. După înmormântare Silvia a plecat drept acasă, ca să fie la timp la serviciu.

23. X. 1914. Ionică a venit să ducă fetițele la bătrâni. Au fost așteptate cu prăjituri și li s'a dat și câte 10 lei la plecare. Ionică mercu refereză bătrânilor de progresul ce-l face Silvia. Roza știe deja poezii dela grădiniță.

30. X. 1914. Silvia coase rochițe fetelor. Silvia a primit dela fetele din internat multe rochițe uzate, ca să le refacă fetițelor. Pentru acest scop menajera o învață să coase. Progresează frumos și lucrează cu vădită plăcere.

20. XI. 1914. Rozei i-a căzut una din plombele puse la azil. Dusă la dispensar i-s'a pus alta. Silvia având deasemenea dinți cariați, cerut permisiune menajerei să poată merge la tratament. Silvia regulat primește încă tratament la spitalul veneric.

24. XII. 1914. Administratoarea și menajera internatului se îngrijesc atât de bine de familie, încât asistenta nu mai continuă vizitele, decât pentru control. Pentru Crăciun bătrânii au trimis fetițelor rochițe, pantofi, prăjituri și portocale, prin Ionică. Ionică a spus Silviei că bătrânii ar fi fericiți să aibă copii la dânsii de sărbători, deși nu și-au exprimat dorința. Silvia este hotărâtă să facă sacrificiul, trimițând fetițele pentru seara de ajun la dânsii și dacă bătrânii doresc să și doarmă acolo. Silvia simte că datorțește bătrânilor cu

această mică recompensă pentru multele necazuri pe care indirect le-a cauzat. Asistenta a dat Silviei 700 lei pentru o pereche pantofi.

Telefonat menajera internatului că bătrânii au fost atât de fericiți având copilele, încât au invitat și pe Silvia la masă pe ziua 1-a de Crăciun. Bătrânii sunt complect împăcați, Silvia află uşe deschise acum, oricând va voi să-i cerceteze. 27. XII. 1914.

Familia este bine, prosperează frumos. Silvia primește bacșișuri pentru mici servicii, cari se urcă în medie cât leaşa. Și-a făcut albituri, o față de masă cu 6 serviete și are depuși la bancă 1800 lei. Fetițele asemenea au libret Roza cu 600 lei și Zoe cu 420 lei. Silvia mulțumește călduros pentru viața liniștită și mulțumită pe care asistenta a ajutat-o s'o înceapă. Astfel e doar atât de bine să trăiești. Silvia în fiecare Sâmbătă după masă are liber; atunci merge de freacă pe jos la bătrâni și le ajută cu ce poate, cinează împreună toți și pe urmă vine acasă. Bătrânii sunt buni, nu amintesc niciodată trecutul și iubesc copilele. Dar și mai bun este Ionică, dânsul are o inimă foarte bună. Seara el le aduce până acasă. 2. IV. 1915.

Silvia cu fetițele duse la Reșinari la vârat de părinții unei eleve bogate, Vioara Stănescu. Silvia va ajuta la munca câmpului. 4. VII. 1915.

Familia reîntoarșă complect recreată și veselă. Silvia s'a în-
orășat cu 2 kgr., Roza 1 $\frac{1}{2}$ kgr. și Zoe 2 kgr. Au alergat tot timpul pe câmp în soare. Atrasă atenția Silviei ca să urmeze regulat prescripțiile medicale. Luat contact în privința aceasta și cu sora sanitară școlară. 8. VIII. 1915.

Familia progresează frumos, Silvia coase deja singură, Roza umblă la școala primară No. 4. Este ordonată, corectă în purtare și foarte asociabilă. Institutoarea crede că fetița va fi un element foarte bun. Zoia a fost răcită și tratată de doctorul internatului. Relațiile cu bătrânii sunt din cele mai bune, dânsii îi aprovizionează cu fructe și multe haine. 24. XII. 1915.

Cercetat bătrânii. Sunt încântați de nepoate și mulțumiți cu Silvia. Indesebi o iubesc pe Zoe, fiindcă seamănă cu familia lor și la fizic și la fire. Ionică este pe cale să se căsătorească. Inainte însă să facă el acest pas, bătrânii ar dori să facă un alt testament, tot ar voi să lase ceva și copiilor. Asistenta este încântată de acest „gest nobil“, ceiace vădit le place și bătrânilor. 14. III. 1916.

Vizitată Silvia pentru a vedea dacă și face seria de injecții pentru tratamentul periodic al sifilisului de care suferă. Incă n'a început, dar mâine va merge. 10. V. 1916.

- 14.V.1916. Telefonat Doctorului Solomon și aflat că Silvia s'a prezentat la tratament.
- 29.VI.1916. Roza a eșit foarte bine la examen. Pentru luna Iulie merg la Rășinari.
24. XII. 1916. Bătrânii au făcut cadou copiilor de Crăciun, copia testamentului prin care jumătate din casă și grădina de zarzavaturi, care are 2 jugăre o lasă fetelor. Silvia este în culmea fericirii. Dânsa are depuși 10.000 lei, Roza 2.000 lei și Zoe 1.200 lei.
24. XII. 1917. Familia progresează. Toți sunt bine. Zoe umblă în cl. I-a și învață bine. Roza este în cl. III-a. Silvia în timpul liber, coase vecinilor și mai câștigă și prin această muncă suplimentară.
24. XII. 1918. Vizitat familia și aflat bine pe toți. Bătrânul a murit în Octombrie de pneumonie. Ionică se va căsători în Aprilie.
8. V. 1919. Vizitat familia pentru a avertiza pe Silvia să-și facă tratamentul necesar. Ionică s'a căsătorit. Se înțeleg bine cu noua membră a familiei. Silvia are depuși 24,000 lei, Roza 2,800 lei și Zoe 2,600 lei. Fetițele învață bine. Roza lucrează frumos lucru de mână și vrea să învețe croitoria.
24. XII. 1919. Familia progresează frumos.
18. V. 1925. Silvia cere ajutorul asistentei pentru împlinirea procedurii de intrare în posesiunea averii testate. Bătrâna a murit în Aprilie 1922. Roza lucrează la un atelier mare de croitorie, având 1200 lei la săptămână. Zoe umblă la liceu în cl. IV-a, învață bine. Silvia ar vrea să mai adauge la partea lor de casă o bucătărie și să se mute acolo. Grădina le-ar procura traiul vicții, iar câștigul Rozei l-ar face economie. Dat problema avocatului nostru Dr. Leon, care face formalitatea fără onorar.
- 12.IX.1925. Familia mutată în casa ei, restaurată din banii agonisiți. Au două camere, o bucătărie, cămară, o grădiniță cu flori și un jugăr de grădină de zarzavaturi. Și-au cumpărat și mobilier nou, așa că, casa e foarte simpatcă. Roza a reușit cu nimicuri, perdele, cuverturi și pernițe, să dea un caracter foarte intim casei.

Dosarul se încheie.

Veturia Manuilă.

* Reflexii referitor la organizațiunea de educație fizică și morală în cadrele „Astrei“.

„Astra medicală și biopolitică“ pune bazele unei organizațiuni de educația tinerilor de ambele sexe. Dl. prof. Moldovan enunță principiile de bază ale acestei organizațiuni în articolul: *Educația fizică și morală în cadrele „Astrei“*, publicat în N-rul 1—2, 1928 al Buletinului eugenic și biopolitic. Principiile enunțate în acest articol au multe puncte identice cu principiile altor două organizațiuni similare existente: Socolismul și cercetășia.

Când vrem să pornim o organizație nouă, trebuie să studiem întâi organizațiunile similare existente și să luăm din ele ceea ce ne convine și ceea ce cadrează cu scopurile noastre. În ce privește aplicarea practică a principiilor, ambele organizațiuni — socolismul și cercetășia — sunt îndeajuns puse la punct, chiar și în cele mai mici amănunte.

Cercetășia există în multe orașe din România; în unele, ca și în Cluj, este într'o stare înfloritoare atât la băeți cât și la fete. Ocupându-mă în mod special cu cercetășia fetelor, voi expune câteva aplicări practice și rezultatele obținute.

Ca și organizația, preconizată de „Astra medicală“, și cercetășia are de scop educația morală și fizică, deci educația integrală a tinerilor.

Educația morală se face impunând și controlând respectarea anumitor legi. Legile cercetașelor sunt identice cu legile cercetașilor.

1. Cercetașa își ține totdeauna cuvântul.
2. Cercetașa nu minte, ea e curată în gând, în vorbă și în faptă.
3. Cercetașa e voioasă și plină de însuflețire în orice clipă a vieții.
4. Cercetașa e vitează, se încrede în puterile sale și caută să iasă cu vrednicie din orice încercătură.
5. Cercetașa își îngrijește corpul și duce viață sănătoasă.
6. Cercetașa nu face deosebire de credință, de clasă socială și de avere.
7. Cercetașa e cuviincioasă cu toată lumea și ascultă pe cei ce-o sfătuiesc de bine.
8. Cercetașa respectă părerile altora și-și ia răspunderea faptelor sale.

9. Cercetaşa e iubitoare de învăţătură şi învaţă la rându-i pe alţii.

10. Cercetaşa e muncitoare şi econoamă, ea respectă munca şi avutul altuia.

11. Cercetaşa e bună cu animalele, îi plac florile şi cercează natura.

12. Cercetaşa se sileşte să facă în fiecare zi o faptă bună, oricât de neînsemnată ar fi ea.

Ce greşeli ale faptelor de azi vrea să le corecteze cercetăşia ?
La fete se simte nevoia unei educaţiuni morale prin impunerea respectării legilor cercetăşeşti ?

Voiu da o parte din caracterizarea elevelor de liceu (mă mărginesc la ele) de azi, scrise de cercetaşa „Mimoza şireată“, (elevă cl. VII.) în carnetul ei de cercetaşă (având aprobarea ei).

Tendinţe greşite de emancipare a femeilor, au pătruns prin anume fel de elemente şi în şcoală. Cu siguranţă acele elemente sunt cu atât mai puţin demne de numele de eleve, cu cât ele au avut un dar mai mare de a convinge, de care s'au servit ca să poată aduce transformarea în viaţă şi înfăţişarea elevelor.

Aceste elemente nu sunt de loc mai multe în cursul superior, din contră, cele din cursul inferior, copii tineri, au fost repede influenţaţi şi fără să poată judeca cu mintea lor de copil, au adoptat tot ce au văzut mai rău sub masca frumosului.

Modestia şi sfiiciunea elevelor de altădată au dispărut la elevele de azi. În cel mai norocos caz, dacă se mai păstrează, trebuie privită la microscop, ca să poată fi observată.

Dacă cineva i-ar face elevei de azi o mică observaţie la purtarea ei, i-s'ar răspunde îndată, că principiile din 48 nu se potrivesc cu secolul al XX-lea.

Dacă sunt duse la un maiol cu şcoala, trebuie adunate toate din toate părţile. Un mare serviciu le face superioarelor şi profesoarelor: uniforma, după cari pot fi recunoscute elevele, căci altfel ar fi foarte greu, dacă nu imposibil.. De multorii plecarea spre casă e împiedecată de unele, cari nu pot fi conturbate din plimbările şi discuţiile lor cu câte un individ cunoscut chiar de atunci. Nu e nevoie ca cel, cu care vorbesc, să fie bine crescut, să aibă caracter frumos şi ocupaţie serioasă, ci să aibă haine nouă, la ultima modă, să ştie să spună verzi şi uscate şi că n'a văzut nicio dată o fată mai drăguţă.

La biserică merge mai mult cu gândul, că-l va vedea, căci şi el e de aceeaşi confesiune. Se asigură dela început cu loc în bancă, ca să-şi poată îndeplini scopul. În ocuparea ei nici nu observă, că lângă ea stă în picioare o doamnă sau un domn bătrân, ce abea se mai ţine pe picioare. De altfel chiar dacă l-ar observa, nu s'ar deranja „pentru un moş, de care nici nu ştie ce caută la biserică... doar şi-a trăit traiul. Ce vine el să conturbe ocupaţia de Duminecă a tinerilo!“... La asemenea eleve totul se admite „doar o viaţă are omul şi trebuie trăită!“

Acestea sunt vitoarele mame, ce îşi vor da îngrijirea copiilor în mâna bo-

nei, pregătirea bucatelor în mâna bucătăresei, ca ele să rămână libere, să-și poată continua ocupația din tinerețe.. *

Astfel de caractere nu trebuiesc oare corectate și nu au nevoie de îndrumare, pentruca să se desvolte într'o direcție bună ?

Prin cercetășie se obțin rezultate bune pe teren de educație morală ? — Ca răspuns dau fapta unei cercetașe, descrisă 'într'un carnet :

„E dimineață, abea la ora 6 și ceva. O elevă din cursul superior se grăbește spre școală. De sub o poartă duce o femeie, sau mai bine zis trage după ea un coș mare, plin cu cornuri și cu franzele. Femeea vrea să-și ducă coșul în piață, dar e prea greu și prea mare, ca să-l poată duce singură. Nici un ajutor nu-i vine și este deci foarte încurcată.

Eleva o vede. Stă o clipă la îndoială, să i ajute sau ba. Deoparte e cercetașă și-și ami teste de artic. 12 din lege; de altă parte este vanitatea, e oricum în cursul superior. Îndoiala durează numai o clipă, datoria învinge ușor vanitatea și eleva sare în ajutorul bieteii femei. Prinde coșul deoparte, femeea uluită de altă parte și-l duc împreună până la locul destinației. Eleva pleacă veselă spre școală, nebagând în seamă „ofertele“ de recunoștință ale fetei... Eleva se simte foarte bine...“

Altă faptă cercetășească : Șefa unei patruli, formată din 6 cercetașe, a făcut meditația cercetașelor din patrula ei, din limba franceză. Iată partea referitoare la această faptă, din raportul despre ședința patrului II din grupa 1, ținută în 14 Martie 1927 :

„Șefa de patrulă a tăcut propunerea, să ajute la franceză pe colegile din patrula ei“.

Prin cercetășie se ajunge la un caracter mai frumos și mai bun. Aceasta o știu și elevele și unele intră în cercetășie tocmai pentruca „să devină mai bune“, după cum zic câteva în răspunsul la întrebarea : „De ce a intrat în cercetășie?“ dintr'o anchetă făcută la organizația cercetășească dela liceul de fete „Regina Maria Cluj.

A doua parte a educației cercetășești o constituie *educația fizică. Cum se face și ce rost are la fete ?*

Mă mărginesc la un singur exemplu ; La centuria de fete, pe care o conduc, am introdus, să se facă în fiecare dimineață timp de 15 minute, înainte de intrare la cursuri, exerciții sistem Müller. Uneori se fac ca variație și altfel de exerciții libere sau semnalizare sistem Panaitescu, ca mișcări. Exercițiile se fac sub controlul comandantelor de grupă (ajutoare de comandantă de unitate), întrucât e posibil în curtea liceului.

Aceste exerciții azi sunt făcute cu multă plăcere de cercetașe ; unele le fac și acasă, ori seara înainte de culcare, ori dimineața. Exercițiile de dimineața constituiesc un punct de atragere la cerce-

tăşie şi după cum reiese din aceeaşi anchetă, multe eleve intră la cercetăşie şi pentru plăcerea, ce le-o procură aceste exerciţii de dimineaţa.

Oricine îşi dă seama, ce înseamnă pentru viitoarele femei, să facă în mod regulat, în fiecare zi timp de 8 luni pe an, exerciţi pentru întărirea musculaturei părţilor abdominali!

Deocamdată mă opresc aici! Nu mai insist asupra importanţei jocurilor cercetăşeşti, de ex. cu mingea, din punct de vedere al educaţiei fizice şi al disciplinei. Aşi mai putea vorbi foarte multe despre excursiile, cari se fac în cercetăşie, despre felul cum se fac, încât constituie o aplicare practică a tuturor principiilor de educaţie morală, naţională şi fizică şi sunt un mijloc excelent de selecţionare din toate punctele de vedere.

Concluzia se poate trage şi din aceste câteva chestiuni, tratate foarte sumar: *In cercetăşie găsim foarte multe aplicări practice ale principiilor de educaţie morală şi fizică, cari pot fi adaptate în noua organizaţie a „Astreii medicale“, dar punându-se „pe baze net naţionale, renunţând la caracterul internaţional“, după cum spune şi dl prof. Moldovan în articolul deja amintit.*

Pentru aceasta cred justificat şi chiar *necesar studiul practic al cercetăşiei*, în vederea îndrumării practice a activităţii organizaţiunii de educaţie fizică şi morală în cadrele „Astreii“.

I. Cadariu.

Legislaţie.

I. Organizarea combaterii tuberculozei în Franţa.*)

Atât în Franţa, cât şi în celelalte ţări, tuberculoza poartă cu promptitudine, pecetea de boală socială. Date precise asupra raportului între frecvenţa tuberculozei şi starea socială a claselor, lipsesc acum în Franţa postbelică. Avem numai o lucrare a lui Horsch, făcută pe anii 1911—1913. Acest autor a luat ca criteriu comparativ a bunei stări sociale, impositelile pe locuinţă şi a împărţit Parisul spre ex. în patru grupe: bogat, fără lipsuri, sărac şi mizer.

*) După Dr. G. Ichok. — K. H. Blämel: Handbuch der Tuberkulose-Fürsorge. Bd. II.

Pe câte 10.000 de locuitori, încadrați în prima grupă, revin 14.8 morți prin tuberculoză. Procentul acestei mortalități se urcă la 26.8 pentru grupa a doua, la 43.1 pentru a treia, spre a ajunge până la 58.6 pentru 10.000 locuitori a clasei mizere.

Din cele 39 milioane de locuitori, totalul populației Franței, mor anual 190.000 de tuberculoză.

Cunoașterea mortalității însă, nu ne permite totuși stabilirea exactă a cadrelor morbidității. Pentru a avea documente precise asupra acestei probleme, s'a cerut de către corporațiunea medicală — în repețite rânduri — declarațiunea obligatoare a tuberculozei. Opoziția corpurilor legiuitoare însă, a zădărnicit legiferarea ei.

Interesul oficialității, în lupta antituberculoasă nu datează decât dela începutul războiului, iar lui Landouzi îi revine meritul de a fi autorul moral, al primelor legi împotriva acestui flagel.

La 15 Aprilie 1916, s'a publicat prima lege asupra înființării dispensariilor. La 10 Aprilie s'a emis prima lege asupra instituțiilor sanatoriale.

Persoanele complet lipsite de mijloace, pot conta pe ajutorul statului, pe baza unor legi speciale pentru săraci. Oficialitatea își păstrează însă un riguros drept de control, putând proceda pe cale judiciară, față contravenienții, cari fără să fie săraci, au beneficiat de gratuitatea curei.

Controlul statului se exercită cu severitate asupra tuturor instituțiilor, fie publice, fie private, impunându-le o serie de restricțiuni architecturale, igienice și administrative.

Sanatoriile private au latitudinea să-și numească singure medicii, pe când sanatoriile populare își primesc medicii, pe baza unui decret ministerial, în urma unui concurs practic și lucrări științifice. Nime nu poate fi aici medic primar, fără să-și fie făcut prealabil stagiul de secundariat.

Activitatea medicilor din aceste sanatorii, se află încadrată de o serie de măsuri disciplinare.

Comitetul național e o instituțiune privată, născută din vechile comitete de ajutorare a foștilor combatanți tuberculoși. El stă însă în strânsă legătură cu cercurile oficiale, cari îl înzestreză până la o anumită măsură, chiar cu subvenții bănești. Cei mai distinși fiziologi iau parte la lucrările acestui comitet, al cărui scop principal este, să creeze un teren favorabil pentru organizațiunile antituberculoase și să le indice apoi, cel mai rațional teren de activitate.

Pe baza unei convențiuni cu Ministerul de Hygienă, delegații

comitetului au dreptul de a supraveghea toate instituțiile anti-tuberculoase.

Pentru a avea un personal medical bine instruit, s'a creat la Paris și la celalte centre universitare după modelul Fondățiunei Rockefeller, cursuri de perfecționare pentru medici. Bursele ce s'au înființat în cadrele organizațiunei, permit și celor mai săraci medici, frecventarea acestor cursuri.

Asigurările sociale, menite să dea mijloacele materiale, nu există încă, decât în Alsacia și Lorena.

La 1924 existau în Franța, următoarele instituții antituberculoase: 508 dispensare, 71 sanatorii cu 7081 paturi pentru tuberculoși pulmonari, 56 sanatorii cu 11.105 paturi pentru alte forme de tuberculoză, 11 așa numite sanatorii spitale, pentru incurabili, cu 2076 paturi; o serie întregă de secții pentru tuberculoși la diferitele spitale, cu 4063 paturi; 7 institute pentru învățarea unei noi profesii, pentru 455 tuberculoși vindecați și în fine 77 preventorii cu 5093 paturi.

Inițiativa particulară, e un puternic sprijin pentru stat. Multe întreprinderi industriale au înțeles să înceapă lupta împotriva tuberculozei pe cont propriu.

Problemei locuințelor i-se dă cea mai binemeritată atenție. Pentru marele număr de tuberculoși, viața în atmosfera viciată a orașelor e un adevărat pericol. În scopul de a sana această problemă, se încearcă clădirea de locuințe la țară, pentru tuberculoșii capabili de muncă. Asociațiunea pentru satele sanatorii, a pus în 1 Iulie 1925, prima piatră pentru un astfel de așezământ.

Comitetul național pentru studiul și combaterea tuberculozei este o asociațiune cu sediul la Paris; organul ei bilunar „Revue de la Tuberculose“ apare regulat dela 1887. Latura socială a problemei tuberculozei, e îmbrățișată de revista bilunară „Revue de phthiologie médico sociale“.

II. Instituții pentru profilaxia tuberculozei.

Dispensariile preconizate în Franța de Calmette, sunt instituții, cu un caracter pur social, având de scop cercetarea bolnavilor, împărțirea de sfaturi igienice și sociale, ușurarea sau asigurarea intrării bolnavilor în instituțiile terapeutice și până la un anumit punct distribuția de desinfectante, pentru lingerie și locuințe.

Clădirea unui dispensar se poate face cu consimțământul secretarului general al departamentului respectiv și a municipalității. În anumite cazuri, când mortalitatea prin tuberculoză în dife-

rite regiuni, depășește media obișnuită, construcția dispensarului devine obligatorie, ordonată de stat.

Următoarea tabelă statistică, ne luminează asupra numărului și activității dispensariilor între anii 1918—1923.

Anul	Nr.-ul-departamentelor	Nr. dispensariilor controlate	Primiri de bolnavi	Cazuri de tbc noi diagnosticate	Cosultațiunile date	Vizite la domiciliu
1918	6	13	7821	2465	29106	26371
1919	18	75	13203	4698	64258	84541
1920	34	137	19867	7316	94440	135029
1921	56	219	36074	13917	148048	206495
1922	59	272	45642	17948	195989	290844
1923	64	333	615 1	23939	295907	354962

Atenția principală a activității dispensarelor se fixează asupra copiilor expuși sau deja infectați și aici a intervenit în mod hotărâtor caritatea particulară, mai ales organizațiunea datorită lui Grancher, al cărei secretar general e azi Armand-Delille.

„Oevre Grancher“ dupăcum se numește această organizațiune, are de scop să predea copii, neinfecțați încă, a părinților tuberculoși, familiilor la țară, unde sub controlul medical, se pot bucura de sănătatea atmosferei rurale.

De acest regim beneficiază de obicei numai copiii între 3 și 10, având un certificat că, unul dintre părinți e tuberculos și altul, că nu suferă de boli infecțioase.

Copiii până la etatea de 3 ani, sunt amenajați în „Centrum“, un complex de clădiri, compus principial din locuința directoarei, sala de consultație, secții pentru bolnavi și un cămin al copiilor de sân. Pentru a evita izvorul de infecție visita părinților nu e admisă, decât în prima Duminecă a fiecărei luni. În jurul „Centrului“, sunt locuințele mamelor benevole, însă pe o distanță ce nu poate depăși 2 km.

Copiii ajunși în vârsta școlarității, sunt cedați preventorilor adică unor internate la țară pentru micii suferinzi incipienti, de una din formele tuberculozei, exceptând tuberculoza pulmonară.

Numărul acestor preventorii, a ajuns în 1924 la 77, cu 5093 paturi. Tot aici trebuiesc amintite școlile de aier liber, a căror importanță în combaterea tuberculozei se bucură azi de sufragii unanime.

III. Propaganda antituberculoasă în școli și popor.

După model american, s'au creat și în Franța în cadrele fiecărui departament, comitete de propagandă perpetuă.

În 1923, Comitetul național, a organizat 241 seri de conferințe, la cari au asistat 83.512 persoane. Numărul auditorilor se urcă desigur, dacă se socotește neobosita propagandă ce se face în școală.

Filmul joacă deasemenea un important rol în educația anti-tuberculoasă.

Ilustratele, timbrele revista lunară „Vie saine“ și altele întretin deasemenea conștiința luptei împotriva acestui flagel.

Combaterea tuberculozei și legislația antituberculoasă în Elveția.^{*)}

O combatere unitară a tuberculozei a fost greu de realizat, dată fiind lărga autonomie, pe care o au fiecare din cele 22 de cantoane, ce compun această țară. Până la 1913, Guvernul federal (Eidgenossenschaft) nu avea nici un drept să facă vre-o propunere, sau să impună vre-o măsură de combatere, diferitelor cantoane. O schimbare s'a întâmplat abea la 4 Mai 1913, când s'a cedat Federațiunii dreptul, de-a lua măsuri de combatere a tuturor bolilor infecțioase, unitar pentru întreaga țară.

Războiul însă a împiedecat exploatarea acestei hotărâri utile și tot ce s'a făcut în Elveția în domeniul combaterei tuberculozei se datorește aproape exclusiv inițiativei particulare.

Date precise asupra mortalității și morbidității tuberculoase, lipsesc în Elveția. Se presupune însă, că ar exista vre-o 80,000 tuberculoși cece ar da, raportat la cele 4.000,000 locuitori, 2 bolnavi, pentru 100 de persoane.

La anul 1902 s'a înființat „Asociațiunea elvețiană împotriva tuberculozei“ cu scopul:

1. De a contopi toate organizațiile antituberculoase din Elveția ;
2. De a crea noi organizațiuni, în cantoanele unde nu există încă ;
3. De a ține conferințe și discuțiuni în sânul Asociației, asupra problemelor științifice și sociale, din domeniul tuberculozei.

Comunicările anuale ale acestei Asociații sunt întregite de departamentul sanitar al guvernului federal și publicate în buletinul său „Gegen die Tuberkuloze“ care dela 1910 apare regulat.

^{*)} După Dr. Hanns Alexander. — K. H. Blümel: Handbuch der Tuberkuloze-Fürsorge.

În total existau, până mai anii trecuți, 62 de organizațiuni antituberculoase, fiecare cu câmpul ei de activitate, precis și limitat.

Aceste 62 instituții dispun la rândul lor asupra

a) 127 organe regionale, comisiuni, secții, etc.

b) dispensare,

c) 15 biurouri antituberculoase (dispensare fără medic).

Aceste instituții antituberculoase s'au ocupat în 1922 cu 22.000 persoane, dintre cari, aproximativ, jumătate copii, jumătate adulți.

Dispensarele. Douăsprezece dintre ele, dispun de un aparat de Röntgen, tratament înșă, nu se face decât în unul singur atașat unei policlinici. Toate celelalte își limitează activitatea la anumite măsuri speciale, caracteristice acestor fel de instituții.

Munca medicului este mult ajutată de surorile atașate dispensarului, în număr de vre-o 2090.

Sanatoriile din Elveția au atins un înalt grad de perfecțiune. La 1922 erau 22 sanatorii populare cu un total de 2000 paturi. Fiecare profesiune e reprezentată în aceste sanatorii, afară doar de Sanatorul Universitar, construit în 1922, pentru profesori și studenți.

Sanatoriile sunt întregite prin pavilioanele pentru tuberculoși cari sunt fie autonome, fie alăturate spitalelor.

Cine supoartă întreținerea pacienților?

O asigurare obligatorie a bolnavilor, unitară pentru țara întreagă, nu există în Elveția. Legea din 1911 lasă această problemă, la discreția fiecărui canton. Ceeace nu a realizat oficilitatea, au realizat în bună parte diferitele întreprinderi, unele clădind sanatorii proprii, altele numai Casse de ajutoare.

Asigurarea militarilor federali, merită o deosebită atenție; ea dispune de două sanatorii proprii, cu aproximativ 150 paturi. Pe când pacienții militari, află astfel o cură îngrijită, toate celelalte păaturi sociale, cari nu dispun de mijloace suficiente, sunt avizate la caritatea privată, a comunei sau a cantonului. Pentru a ajuta în aceste cazuri „Creditul antituberculos“ al federațiunei, a votat pentru primădată la 1922 suma de un milion Franci. Această sumă s'a dat și pe anul 1923, iar cu anul 1924 mărită cu $\frac{1}{4}$ de milion, s'a prevăzut regulat în buget.

Legea menită să reglementeze combaterea unitară a tuberculozei, e de mult în proiect, evaluându-se combaterea rațională a acestei boli la suma de 15 - 16 milioane Franci, dintre cari 4 milioane cad în atribuția statului, iar restul trebuind să fie suportat de cantoane și comune.

Combaterea tuberculozei în Olanda. *)

Lupta antituberculoasă în Olanda, a început odată cu înființarea primelor sanatorii, datorite inițiativei doctorului Homoed.

Acesta la anul 1897 a format un comitet pentru clădirea de sanatorii populare. Primul sanator olandez a fost deschis la 1902, la Helledoorn. Astăzi această țară dispune de peste 25 sanatorii, populare cu 2500 paturi.

Prima „Asociație pentru combaterea tuberculozei“ a luat ființă la Rotterdam (1903), iar un an mai târziu s'a pus baza unui comitet central, transformat la 1907 în „Asociațiune centrală olandeză pentru combaterea tuberculozei“. Această asociațiune, s'a pus în intimă legătură cu instituțiile sanatoriale, precum și cu recent înființatele asociațiuni locale.

Asociațiunea centrală care numără câteva mii de membrii, are de scop propagarea intensă a principiilor de igienă și cercetări științifice, în domeniul ales.

Influențată de ideile lui Robert Philip și Calmette, Asociațiunea centrală, începuse o intensă propagandă pentru înființarea dispensarelor. Acestea au fost instalate la început numai în centrele pur medicale, au trecut însă iute și în orașele mari de provincie.

La 1920 a luat naștere „comisia de inspecție pentru combaterea tuberculozei“. Această comisie a emis un proiect, pe baza căruia Olanda se imparte în districte pentru combatere, fiecare subdivizat la rândul său, în cercuri. Fiecare district trebuia să-și aibă dispensarul său, condus de un medic specialist. Construirea și punerea lor în funcțiune, cădea în sarcina organizațiilor provinciale pentru combaterea tuberculozei, trebuind să fie însă, subvenționate de stat.

La 31 Decembrie 1923 erau în Olanda 11 organizațiuni provinciale, cuprinzând 519 de asociațiuni locale. Acestea au supravegheat în același an 28.963 familii tuberculoase.

Ingrijirea acestor familii se face fie la locuință fie la țară, în corturi sau mici baraci transportabile, sau săli speciale pentru zăcut (Liegehallen). Sora de ocrotire, ia desigur o activă parte în această campanie.

Articolul 82 din legea muncii pretinde declarațiunea obligatorie a tuberculozei, dacă această e privită ca boală profesională. Se face însă prea puțin uz, de largheța acestor legi.

O. Comșia.

*) După Honas Alexander : Blümel, Handbuch der Tuberkulose-Fürsorge. Bd. II.

Mortalitatea după profesii.

Tabloul de mai jos, mortalitatea proporțională după profesii, ne dă indicațiunile cele mai prețioase referitor la condițiunile de muncă și existență a diferitelor grupuri profesionale. Aceste condițiuni variază după diferite profesii nu numai în privința condițiunilor de muncă, ci foarte mult și în privința mediului

Cifra minimală a mortalității (la preoți) sa luat de 100, iar următoarele în proporție cu prima.

extern, în privința condițiilor economice, igienice, culturale etc., între cari aceste profesii sunt exercitate, cari toate laolaltă se repercutează asupra sănătății grupului profesional respectiv, cauzând o mortalitate proporțional mai mică sau mai mare.

Tabloul de mai sus ne arată, că în același timp și din același număr de persoane aparținând diferitelor grupuri profesionale: preoți, mecanici, croitori, medici, berari, birjari, cerșetori și vagabonzi, mortalitatea cea mai mică e la preoți, cea mai mare la cerșetori și vagabonzi. Până când din același număr de persoane și în același timp mor 100 de preoți, dintre celelalte grupuri profesionale mor de două sau de trei ori mai mulți. Mortalitatea aceasta mai mare este explicabilă în parte prin condițiile mai puțin favorabile de muncă, iar în parte prin condițiile secundare, cari rezultă din ocupațiunea și starea socială respectivă.

Caracterul ocupațiunii preoțești este de așa fel, încât pe de o parte nu prezintă riscuri profesionale, accidente, infecțiuni; se poate exercita în condițiuni igienice bune, asigură o viață liniștită fără surmenaj, pe de altă parte starea culturală, economică, și sanitară și dacă nu e totdeauna excelentă, dar este suficient de bună, ca acest grup profesional să aibă mortalitatea cea mai mică.

La celelalte profesii: grădinari, economi, pescari, mecanici, pantofari, fierari, ceferiști, croitori, mortalitatea în proporție este mai mare, în parte în urma condițiilor economice, culturale, igienice, inferioare, în parte în urma condițiilor de muncă, cari prezintă mai multe și mai grave riscuri pentru sănătate, ca de ex. expunerea la intemperii, la grădinar și economi, accidente și intemperii la pescari, condițiuni neigienice de muncă la pantofari și croitori, riscuri de accidente la mecanici, fierari, și ceferiști, surmenaj și posibilități de infecțiuni la medici, riscuri profesionale, surmenaj, alcoolism și intemperii la măcelari, berari, birjari și restauratori, ca în fine să ajungem la grupul cerșetorilor și vagabonzilor, unde găsim totdeauna o lipsă totală a tuturor condițiilor igienice, economice și culturale, necesare pentru păstrarea sănătății.

Evident aici am amintit la fiecare grup profesional numai unul dintre nemeritații factori, cari influențează în spre rău sănătatea și poate nu totdeauna cel mai important. O scurtă privire numai în jurul nostru e suficient să găsim alte zeci de explicații pentru fiecare grup.

M. Z.

